

Foia enciclopedică literară lunară.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria . . . . . 12 coróne
Pentru România și străinătate . . . 17 franci

Prețul inserțiunilor:

Pentru publicațiunile de 3 orî ce conțin cam 150
cuvinte 6 coróne; până la 200 cuvinte 8 coróne
și mai sus 10 coróne.

Tot ce privesce foia să se adreseze la Redacțiunea și administrațiunea Revistei Ilustrate în Șoimus
p. u. Nagy-Sajó.

De noroc!

(Vezi ilustrația).

— „Ne dai cu cărțile leliț-o?”

O 'ntrebă ele rugător,

— „Cum nu draguțe” — le răspunde

Țiganka, la rugarea lor.

Și ca cuprinsă de o'nspirare

Imparte cărțile de joc,

Și ele tremurând așteptă

Ca să le spună de noroc.

— „O! spune-mi” o 'ntrebă una

C'un glas sfios, tremurător,

De lacrimi strălucescu-i ochii

In tremuratul pleoapelor —

„Mă are dragă . . . și'n viață

„Putea-voi fi vre-odată a lui . . . ?

„Orî m'a uitat . . . ? Ce spune cartea . . . ?

„O! spune-mi tot ce poți se-mi spui . . . ?”

Țiganka cărțile împarte,

Le-așază rînd pre rînd la loc

Și nctișor dînsa-i șoptesce:

— „Copilă dragă, n'ai noroc . . .

„Aici e el . . . de tot departe

„De tine . . . nu-l mai aștepta . . .

„El te-a uitat . . . O! nu mai plînge

„Incercă și tu al uita!

Copila simte că o'necă

Flânsul . . . și sufletu-i sdrobot

O vorbă nu-i în stare-a zice,

La al țigăncii prorocit . . .

Și în suspine dureróse,

Se sbate sinu-i sbuciumat:

Se credă ore că țiganka

La spus din cărți adevărat? . . .

— „Se aud?” — 'ntrebă cealaltă —

„Știi-mi-ai și mie proroci:

„Eu n'am iubit pre nime încă

„Când voi iubi, iubit-oi fi?!”

Și visător se uită'n zare

Cu'un farmec dulce plin de dor,

Par' că-ar voi cu o privire

Se-și vadă'ntregu-i viitor!!

Țiganka cărțile împarte,

Punîndu-le la locul lor . . .

— „Tu vei fi fôrte fericită

„Și norocósa în amor . . . !

„Un craiu frumos ca din poveste

„Te va 'ndrăgi copila mea,

„El e frumos ca un luceafăr,

„Tu ești frumoasă ca o stea . . .”

Și multe multe îi mai spune

Țiganka-'n glasul ei dulceag . . .

Vrăjită, d efori cuprinsă

Stă ascultându-o cu drag . . .

Apoi o rógă — cam naivă,

Cu-un rușinos și blând suris:

— „Dici că-i frumos? . . . Vrăjește dragă,

„La nópte se mi-l ved în vis . . .”

Emilean.

Ioan Bacu

Autotipia chromotipografică.

Se privim o carte tipărită și ilustrată în o tipografie ajustată după cerințele timpului modern și se o comparăm cu „Biblia pauperum“, una dintre puținele cărți, cari ne-au rămas drept document despre tipărirea cărților cu table de lemn; vom sta uimiți și vom admira diferența enormă și progresul colosal ce s'a făcut pre acest teren.

Unde sunt literile de lemn tăiate pagină de pagină în câte o scândură? Unde literile mobile introduse de tata tipografilor Ioan Guttenberg? Au dispărut pentru a face loc literilor de metal cu ajutorul căror aș obținem tipărituri admirabile.

Dar istețimea omenescă nici cu atâta nu s'a mulțămît, ci a mers și mai departe. De pre literile culese și aședate șir de șir columnă de columnă, își fac clișeurî, stereotipe, și cu ajutorul acestora folosind presele și mașineriile ingenioase de aș, tipăresc în o oră atâtea exemplare, încât Guttenberg — dacă ar vedea acesta — nu și-ar crede ochilor proprii.

Nu am de gând a mă ocupa la acest loc cu progresele făcute pre acest teren și cu fazele istorice prin cari a trecut tipografia, ca se ajungă la acel grad de perfecțiune la care stă aș, ci vreau pe scurt a aminti cum se sevășesce aș ilustrarea opurilor în colorî pre cale tipografică.

Tipărirea în colorî e aprôpe de o etate cu tipografia. La anul 1520 găsim urme de tipărituri în diferite colorî, mai cu samă inițiale, podôbe etc. Cu finea seclului 16 au început ômenii érašî a se ocupa mai mult cu perfecționarea tipografiei ca atare și astfel tipărirea în colorî a rămas în stadiul „quo ante“ ba numai la călindare se mai folosea câtva. La începutul seclului 19 însă (prin deceniul al treilea) când s'a început a se pune pond mai mare pre executarea artistică a diferitelor tipărituri, afișe, placate etc. tipărirea în colorî începe a progresa cu pași repeđî. Aș a ajuns la o perfecțiune atât de mare, încât de multe ori emuléză cu penelel celui mai bun pictor. Tipărirea în colorî se face pre două căi și anume: pre cale tipografică (chromotipografie) și pre cale litografică (chromolitografie).

Planșa colorată, cu carea este împodobit numărul present al „Revistei“ este executată pre cale chromotipografică. Executarea acestor felii de ilustrațiuni e complicată și chiar pentru aceea

și scumpă. De aici vine lipsa de chipuri colorate și raritatea planșelor colorate în revistele nôstre.

Procedura e următórea:

Portretul sau ilustrațiunea carea voim a o avea în colorî, mai întâiu, tot pre cale fotografică, o desfacem în linii sau puncte fórte dese, așa, că abia le putem observa (autotipiă). Acesta este neapărat de lipsă ca se pótă fi acomodată pentru tipărirea, căci altcum nu ar putea primi colorile necesari. După acesta pregătim apoi clișeele de lipsă pre diferite place, dintre cari prima este placa în carea sunt ridicate numai conturile ilustrației. Pre a doua placă cu aceeași ilustrațiune sunt mai ridicate numai acele partiî, cari sunt a se obduce cu colórea galbină; pre a treia numai partiile, cari sunt a se obduce cu vênêt, pre a patra cele cari vin colorate cu roșu și în urmă pre placa ultimă, carea obduce colórea négră, sunt ridicate umbririle și liniaturile necesari. La tipărit se procede apoi așa, că exemplarele tipărite cu placa de contură se tipăresc pre rënd cu cele colorate. Prin colórea galbină, pre conturi se obduce tot aceea ce va fi galbin. Pre acesta, după ce s'a uscat, se tipăresce placa vênătă, prin carea, în urma combinării colorilor, galbin și vênăt, am mai câștigat și colórea verde. Acum urméză colórea roșie. După ce sunt gata, exemplarele ajung sub placa négră cu carea ilustrația e gata. (Veđi ilustrația nôstră). „*Româncuțe din Năsêud*“.

Aș e fórte lătită chromotipografia în trei colorî (galbin, albastru, roșu) și că aplicarea acestora e destul de reușită, ne-o arată planșa nôstră, executată în tipografia C. Csallner în Bistriță, carea represintă „portul românesc dela Năsêud și jur“.

E lucru natural, că cu cât se folosesc mai multe place și mai multe colorî, cu atât e mai remarcabilă nuansarea și cu atât mai frumósă ilustrația. A folosi însă 15—20 place, însemnéză a face cheltuieli horibile, din care causă introducerea chromotipografiei cu trei colorî este îmbrățișată de cele mai multe tipografii din țară și străinătate.

Unde e vorba de colorî multe, nuansări nenumărate, acolo nu mai întrebunțéză tipografii procedura chromotipografică, ci se folosesc de chromolitografie, despre carea cu altă ocaziune.

J. N. P.

PRIMA DURERE.

— Novélă originală de o *Albă-Iuliană*. —

Învértind cu o órecare nervositate, un lucru fin, o broderie, începută, o vedem ședënd în mica ei odăită, în mijlocul unui aranjament simplu cu gust, și de o curățenie esemplară. De-odată, plină de nerăbdare, aruncă la o parte ocupația sa; și cu fața aprinsă de alterațiunea internă, își îndreptă privirea în direcțiunea ușii: I-a părut, că aude bătënd cineva la ușă: »Acesta este el!« șopti în sine, și cu ambele-i mâni apăsă pe inimă, încercând a ascunde astfelu palpitarea ei vehementă; în o vóce sficósă, abia audibil, șisă: »întră«, urméză o mică pausă, dar ușa nu se deschide. »Dómne cât sunt de tóntă« își șisă dênsa șie-și, și începù a ride cu hohot pentru neatenziunea sa proprie: Cânele Lord, carele durmea liniscit la piciórele stăpânei sale, își ridică capul, cu o privire îngrijată; spăriat fiind de rîsul, ce-l desceptă din somnul lui dulce. De-astădată însă, de puțină atențiune fù împărtășit animalul fidel.

Se încercă a continua broderia, începënd cu mai mare diligență, însă îndesert e tótă încordarea, astăđî contra datinei nu merge lucrul. Incepe și érašî îl depune.

Dând curs liber ideilor ei tulburate de-odată involuntar, privirea ochilor ei frumoși și de o nespusă blândetă se opresce la tabloul ce atêrnă vis-à-vis de ea, și carele represintă, o tineră păreche în gondolă.

»D-ne, D-ne, cât sunt de fericiți!« supină dênsa, și în jurul buzelor ei cireșii, se ivi un zimbet amar, ce dispărù cu regegiunea fulgerului, ca urma lui se fie cu atât mai adêncă: La vederea părechii plutitóre, ilusiî dulci și seducătóre o încunjurau, pe cari ea, în durerea ei ascunsă, le alungă cu o pasiune naivă, ca și copilul ce în jocul lui sburdalnic, alungă cu plăcere și pasiune vedită, fluturașii frumoși, cu colorî strălucitóre. O! da, câte momente scumpe și neuitate îi causeră și ei acei fluturași aurii, — pentru că fiecare îi era câte o dorință innocentă a iubirii ei înfocate.

Pentru-că ea »iubea«. Acestcuvânt micși neînsemnat la aparință, însă mare și puternic în realitate, era adênc gravat în sufletul ei curat. În butul anilor tineri, inima ei simțea o iubire sinceră, profundă și mistuitóre. Acesta era prima ei iubire și durere.

Conform unui lotru curajos, fără sgomot, și fără de-a fi ob-

servat, se furișă acest simțământ în inima ei neesperată. — Amor, sburdalnicul »amor« își înfipse cu o dibăcie rară arcul seu, uneori isvorul fericirii pământescă, durere însă în celea mai multe casuri vârful lui este plin de otravă, de triste și nefaste urmări.

Iubirea ei curată, nu a fost efluxul unui moment, nu s'a născut din interes combinat — nu — nu — de un interval de timp îndelungat cunoscuse ea pe acel june înalt, svelt și de un caracter și o bărbăție rară; în jurul căruia și de astădată cugetele ei, se concentrară în sborul lor. La prima vedere simți un nu știu ce, o impresie puternică, simți pentru prima oară inima palpitând cu vehemență — și se simți atrasă de o simpatie neexplicabilă față de străina ființă.

Și cum nu, când de-odată îi stă înaintea idealul ei intrupat.

Un june înalt tinăr, cu ochi strălucitori ca doi luceferi, adumbriți de pleoape lungi sub o frunte bine făcută, peste care undulau a lenea, bucle mari și negre ca abanosul, cu deosebire zimbetul lui dulce, însoțit de o voce curată ca isvorul cristalin, ce șerpuesce tainic printre miile de petricele — astfel — apar două șiruri de perle albe, sub mustăciora lui de o coloră lucitoare neagră, despre care îți venea se crede, că fiecare firicel e crescut la locul seu. Sub impresia atâtor farmece intrupate într'o ființă viie, nu-i mirare să se închine și se capituleze inima — unei copile, plină de spirit, vioiciune și de focul tinereții.

Prima dată viu atinsă, mai apoi simți un fel de stimă și o plăcere nespūsă, cetind cu deosebită atențiune drăgălașele foiletone eșite din mâna cu condeiul lui expert.

Un timp orecare nici dēnsa singură nu sciea ce se credea.

Se iscă o luptă teribilă între minte și inimă. Se încercă a înneca străinul simț, ce cu fiecare moment se înrădăcina tot mai mult și cu mai mare putere în sinul și până atunci liber de norii furtunei tinereții, nu voia a crede, șie-și — până când fără putere se vedu desarmată, fū silită a capitula contra ambiției.

Nu, își credea singură, până în momentul când simți, că fiecare palpitate a inimei sale, e numai a lui, și că focul primei iubiri o cuprinsese până la extrem.

Și el, el ființă iubită și adorată, el idolul visurilor sale, el față de care simți, că îi este idealul — viața și fericirea ei — el — era tot cel vechiu . . . egal, în purtare cu fiecare, rece fără interes deosebit — astfel — se purta totdeauna cu tactica lui exemplară. Era iubit de întreaga societate pentru vioiciunea și modestia lui fină.

Ei îi părea, că inima lui e din aur, ce nu rămâne impresionată, de nici o flacăra. O! și ce nu ar da ea, când flacăra iubirii ei ar fi aceea, în căldura careia se se topescă inima lui metalică.

Ce fericită ar fi dēnsa atunci. Dar îndeșert! Inima de aur, rămâne rece, la rațele iubirii ei și focul cu flăcările mistuitoare concentrate spre inima lui recad fără rezultat — el nu simte, inima lui rămâne strălucitoare, însă fără simțire.

Cugetul, și această idee tristă, o făceau se simță dureri inconsolabile. Mai bine ar prefera — se vadă față lui severă și serioasă aprinsă de focul iubirii. Dar nu . . . nu se pōte. Acest cuget făcu să se întunece fruntea ei de regină, de nori grei și negri a primei dureri, acea frunte senină, pe care, rațele sōrelui ce se străcurară prin geam, îi încoronau buclele ei aurii. Și până ce sōrele zimbitor își da curs liber prin acelea fire fine ca mētasa — sărutând cu plăcere neconturbată vițele bogate, ce atērnau până la briu, în jurul buzelor ei, frumoșe, se ivi un zimbet dureros, la aparință, ce se fini cu un suris abia vizibil. A fost o dulce rază a speranței, ce sbura prin inima ei. Involuntar își reflectă în memorie acelea timpuri fericite, și momentele dulci petrecute în societatea lui, îi veniră aminte tōte copilăriile ce le-a comis, și despre care el ridea cu atâta plăcere.

Deodată îi veni ceva aminte, la ce simți cum îi palpită inima de tare. Era o frumoșă și, cu rațe de sōre strălucitoare. Ei erau ambiți în grădină, aerul părea îmbalsamat de parfumul floricelelor nevinovate — se preumblau prin cărările unde rosele se întreceau

prin frumșeta lor, și fără de a le da atențiunea cuvenită treceau conversând vioiu.

Deodată, dēnsa erupe într'un rīs naiv cu hohot mare.

»Așa-i, se sci că îmi faci complimente colosale«.

»Repet« dīsă el cu vōcea lui sonoră, „că de aș putea iubi pe cineva, acel cineva ai fi numai d-ta“.

Ea — rīsă de nou — și-l întrebă cu ore care curiositate:

»Ei și ce a greșit cea cu ochii negri?«

„Nu neg, răspunsă junele serios, că am consimțit și ținut mult la dēnsa, însă astăzi stau departe. Eu nu pot merge pe calea ce percurge dēnsa, prevēd că e mai bine așa, mai ușor se vindecă rana după ce ai simțit că ești înșelat; am avut o școlă bună, îmi va servi în viitoriu de exemplu. „Aici se opri deodată ca și când o durere adēncă l'ar fi sguđuit.

În acelea momente, a tristei revocări în memorie, și a mutei dureri, îți venea se-l tot privești, pe față-i cu espresia adēncirii, era mai mult ca frumos, și ea simți cum inima și sufletul ei sunt pierdute — în privirea celui june trist. Astfel — îl admiră uitată de sine timp îndelungat și până când ea se desceptă: . . . junele — s'a fost dus.

Acēsta era resuvenirea, ce îi scōsă un zimbet dulce, și la a cărei reamintire față ei frumoșă se înveseli pe un moment.

De atunci el nu mai aminti cu un cuvēt acest punct.

Deși ea ardea de dorul de a sci mai departe, de a afla adevărul — dar nu — astăzi buza lui e mută.

„Ah! de m'ar iubi“, și la acest cuget o roșetă de flacăra îi trece peste față ei jună.

„Sau dōră mă și iubesc, numai nu-mi spune, se teme de a dōua amăgire? Se îi spui ce simțesc eu? ore m'ar primi cu brațe deschise? Au nu el mi-a spus, că de ar putea iubi pe cineva, acel cineva aș fi numai eu? Ah! ce fericită aș fi atunci, pentru că eu simțesc, că aș muri cu drag pentru o îmbrătoșare, și un sărut dulce din partea lui.

Acēsta rază slabă a speranței amăgitoare, o făcu se simță un ce tainic și față ei străluci, cu o orecare îndeșertire. Astfel — pierdută în cugetele sale când senine ca albastrul cerului, când întunecate și morōse ca nōptea durerii, se aședă pe sofa din apropiere și cu ochi visători privi în lumea ideală, visând mai departe despre durerea, dorul și suferințele ei. În espresia feței sale putea-i ceti ca și într'o oglindă, „totul“ ce se petrecea în internul sguđuit.

Incetul cu incetul dispărū zimbetul senin și vesel de mai înainte, tot așa și trāsurile fine triste — dispărură fără urmă! — Fața, cu puțin mai înainte albă ca neaua, se aprinsă cu vehemență și ochii visători schinteiau fulgeri. Aruncă cu furie buclele blonde aurii la o parte și sări cu foc din locul ce-l ocupasă.

Dar' nu! Nu am se mă tradez! Nu va sci cât îl iubesc. Nu voiu. Astfel — simți ea, că îi șoptesce vōcea ambiției sale. Voiu ascunde totul, și voiu ride atunci, când inima mea va sângera. Nu am se mă dimit nici odată nu — nu — mai bine prefer se mor sub greutatea și povara durerii, decât se-mi uit de ambiția mea.

Astăzi și așa va pleca de aici, se va duce, și — și — cine scie ce va mai urma? Pōte nu mai am se-l ved nici odată, ofta dēnsa trist și vōcea ei suna nespūs de lugubru! Și pōte — de nu'l voiu mai vedea — am se'l uit, adaugă dēnsa dureros.

Ah ce! dīsă mai departe plină de mândrie, voind a se smulge din brațele durerii — voiu se fiu tare — nu-i permis se scie, că sufer pentru el.

Se încercă a ride — asupra poziției propriie — nu prea favorabilă, regreta însă că totul ce e forțat în lume, nu e durabil, cu atât mai vērtoș dispoziția sufletescă forțată, e un ce grozav. Astfel — a dispărut și la dēnsa curajul, puterea, voința prea multă și pre marea încredere de sine. Inima suferindă inepu de nou a bate, dar ea întonă cōrdele ei celea mai dureroșe și triste sub impresia vōcei de suferință, ce inima a întonat puternic, poziția ei deveni erăși melancolică și îndispūsă.

De-odată începui o luptă teribilă, lupta cu sine însăși, care este știut, că e cea mai grea în viață.

Puternic este cel ce învinge leul, brav e soldatul ce învinge, însă cel mai tare este acela, carele se învinge pe sine însuși. Acesta este adevăratul sacrificiu, ce putem aduce pe altariul iubirii noastre.

Acuma sinul ei fraged, începui a palpita încât îți părea că e prea îngust locul inimei, care se sbătea puternic, până ce se ivi sfântul isvor de mângăiere și lacrimile începui a curge în șir de brăzdând de-a lungul fața ei de martiră, carea în clipitele de estul durerii, îți părea că e a unui inger, carele a coborât în jos din sferele înalte, spre a pătimi alătura noastră a celor muritori. Fără de a ști, murmură cuvintele: »El se duce, și eu nu am se-l mai ved«. De-odată aude bătând la ușă, spăriată sare în sus, și-și șterge lacrimile ferbinti.

Ușa se deschide și el apare intrând. Până când simți mâna ei într'a lui, i se părui că visază numai, și se temu se nu trecă visul frumos prea repede, ca realitatea brutală și amară se apară éráși invigătoare.

„Au doră pățimesci? — se auđi vócea lui sonoră sunând — de astăđi imi pari nespus de palidă“, o întrebă el cu gingășie: „Nu că ași fi togmai mai suferindă, răspunsă dēnsa, încercând a simula față veselă, dar astăđi am avut dureri de cap“. Și spre a trece dela acest obiect, trecui conversația la o serată ce avui loc în zilele trecute.

După un interval óre-care, junele deveni serios, și pășind înaintea ei, o întrebă cu tonul celui ce simte profund. „Știi aceea iubita mea, că eu am venit astăđi aici pentru a-mi lua rămas bun“.

„Intru adevăr, așa de repede Te duci?“ răspunsă dēnsa, cu un suris plin de durere.

„Nu o fac cu drag, martor mie D-đeu, însă sum silit a merge, timpul meu liber a expirat, și datorința mă rechiamă... am se merg. Vai! și cum nu ași face-o! Cum ași rămânea de fericit aici! Cum ași rămânea de fericit aici. Simț că'mi face nespus de bine a sta, a fi, și a petrece unde mă cunosc toți, și unde mă iubesc toți“, răspunsă junele plin de măchnire.

„Și nu ai gând se te mai reítorci cândva?“ întrebă dēnsa involuntar? „Posibil... fu răspunsul, însă mie-mi spune ceva intern, că

între noi acésta va fi ultima întâlnire. Eu merg și d-ta vei merge de aici, și cine știe, dacă sórtea voesc se ne permită ca se ne mai întâlnim. Cine póte privi în misteriosul viitoriu“. Junele părea a fi trist, vócea lui sună dureros, ce făcu ca inima fetei să se sgudue până în temelă. Ii se părea, că îi tremurau genunchi, abia mai putea se o țină picioarele, se simți așa de debilă, de fii silită a se rezima de o mobilă din apropiere... Urmă o tăcere mută... în puține clipe durerea crescui până la extrem... Ea îi privi adēnc și nu-și mai putui lua ochii dela fața lui ce era expresia durerii însăși. Ah! cum ar fi dorit a cădea la sinul lui și ai spune: Nu merge! nu mă lăsa aici... sau tu nu veđi? nu simțesci, că eu te iubesc, că nu pot fi fără de tine. Dară ambiția eternă rece și domnitóre, sună de nou la urechia ei aprinsă, și fața ei deveni éráși zimbitóre.

„Și după-ce voiui fi departe, scumpa mea, spune-mi mai cugetavei la acel june? a cărui cugete tóte vor fi numai la d-ta... Asta-i totul ce-ți cer, la ultima noastră întâlnire. Nu e mult dela d-ta se-mi promiți, însă pentru mine va fi un suvenir păstrat ca clenodiu, păstrat cu sfínțenie, fie depărtarea cât de mare“.

La auđul »adioului« pătrunđătoriu, ea rămăsă ca o statuă înaintea lui, fiecare cuvēt exprimat de el îi părui un balsam pentru inima ei ce gemea sub povara durerii. Ii era deja pe buză cuvētul de tradare, un moment încă, și inima ei esplodeză, dară étă ambiția cu umbra ei de mórte întunecă voința inimei, ce rămâne sângerând de durere! Pe când junele îi strânsă mâna de adio — numai atâta i-a putut spune: „Dute cu D-đeu... se fi iubit și acolo, precum ai fost aici!“

Și când s'a veđut singură, i-a părui că el i-a scos și inima din sîn, și a dus-o cu el, simțea o durere neexplicabilă în tot internul ei.

Sunetul pașilor lui, îi părea mai lugubru, ca și când și-ar auđi bătându-se cuiele sicriului ei propriu. L'a petrecut cu privirea ei mórta până o năpădiră lacrimile, și întorcându-se în odaia sa, se aruncă pe locul ce ocupasă el, plângând amar, ca și când ar voi a desváli acelu obiect »totul«, ce în ambiția ei prea mare nu a spus, aceluia, care l'a iubit în lume mai presus, de tóte — mai mult ca pe sine.

Ursita mea.

Lacrimile orî la cine
Când am putut le-am sbicit
Ér a face rău la altul
Nici odată n'am gândit.

Încă eu am fost ursită
Se am parte tot de rău
Se fu vecinic ocărîtă
Lacreme se vĕrs mereu.

Maria Ciobaș.

Peste punte.

Îți aduci Ilean' aminte,
Când mergeai la vie 'n cósă?
Điceai c'ai dat d'o năpastă
Căci ne-am întâlnit pe punte.

Era 'ngustă ard'-o focul
Tu zoriai să scapi mai iute,
Io-mi luai avēnt pe punte,
Căci a dat de min' norocul.

Nu știu cum îns'am lucrat
Ca să poți trece mai bine,
M'am atins puțin de tine
Șai rămas c'on sĕrutat.

Sabin.

Ion fecior de domn.

— Legendă istorică. —

O mie trei sute nouăzeci și doi
Fost'a anul, care nu l'am vădut noi
Dar l'au vădut alții, ai nostri strămoși
Erau pre atunci foarte curăgioși;
Când se rostea'n lume numele „Român“.
Toți sciau că el este al lumii „stăpân“,
Pre acele timpuri și în acel an,
Precum Borsay Paul — un istorican
Spune că Sigismund, rege unguresc
Dechiară lui Mircea, rege românesc
Resbel — și cu ôste asupra-i porni
Dar „Spondan“ ne dice, că nu-l birui,
Căci p'acele timpuri, cum ne spun bătrânii,
Erau bravii, și minunii făceau ei Români
Și'n orî ce bătae cum ér ne spun bătrânii
Pururea băteau și'nvingeau Români
Acest rege ci-că, cum legenda spune
Era frumos, tiner și cu bun renume
Ostașii 'și găti
La resbel porni.

Ajungând la Deva regele iubit
Cu ôstea întrégă aci a odihnit
Ostașii fac focuri, gata a lor cină,
Ér regele șede la lumină lină
Ce luna aruncă peste muritorii
Și gândesce vesel l'al seu viitorii.
Și ca se-și petrecă pre nópte au adus
O Româncă nobilă, un inger de sus
O fetiță d'albă ca o floricea
Ne-atinsă de sóre, ne-atinsă de nea,
El dec'a vădut'o un dor l'a cuprins
Un dor, o scântee sufletu i-a aprins.
Și simțindu-se mic, slab înaintea ei
Li dîsă: „fetiță ochișorii tei
Mult m'au fermecat
Dă-mi un sărutat
Căci ca și viața, așa te iubesc
Și viața chiar de vrei mi-o jertfesc
Porumbița pentru tine
De mă iubesci tu pre mine.
De tine m'a-și despărți
Numai dacă aș muri.
Intinde-mi dar fericire
Ingerași dulce din fire
Peptul fetei s'aprindea
Ochii la pământ țintea
Dar tot par'că nu'l credea
Se făcea că cugeta
Și pre urmă cuvânta:
„Dar de cumva vei uita
Ôre când, tu vorba ta
Ce se fie a ta pedepsă...?“

Regele zimbesce fruntea își apasă.
Și-i dîsă: fetiță, eu îți jor,
Că cu tine numai voi eu se mă însor.
Dar rógă fetița pre un Dumneșeu
Ca se pot învinge pe dușmanul meu,
Se m'ntore la tine cu cap coronat,
Tu se fi regină și eu împérat!“

Fetița tresare se uită în jur
Ș'o lumină tainică pre ei încunjur'
Regele o stränge la pept ș'o sărută
Iar ea mai frumósă decât stele o sută
Se scóla și-i dîce: „eu te voi iubi
Decă'mi jurî că nici când nu mi părăsi
Și de-mă vei spune unde și-în care parte
Voesci ca se mergi, și cu cin' te-i bate?
De ce lege ești? Curat se-mi spuie mie,
De voesci se fiu, eu a ta soție
Și încă pre urmă eu voi fi a ta
De vei recunósce fructul ce va da
Acésta întâlnire — vrei asta orî ba?“
Regele îi dîce: „Draga mea leliță
Merg se alung turcii de pre la granița
Se-i risipesc iute, se-i suflu în vânt.
Se le stâng viața de pr'acést pământ,
Rógăte tu dragă, rógăte pentru mine
Ca se'nving págânii și se viu la tine
Și apoi mai multe eu și oi spune ție
Și tu'mi vei fi scumpa și dragamă soție!“
Dicând astea dînsul o privesce'n față
O strînge la peptu-i, o strînge în brața,
Și în raiu ferice ambi se simțiau,
Și'n tăcerea nopții veselî adurmeau...
Ziua se lășisă pre'ntinsul pământ
Nóptea se'ngropasă în tristul mormânt
Luna apusese, sóre răsărise
Regele, ostașii la luptă pornisă
Merg înaintéză, dobele răsună
Căi sar, nechiază, trompetele sună,
Iată-i față'n față cu Români s'mei
Cări 'i așteptase ca și nesce lei.
Lupta se întinde și e sângerósă
Privindu-o simți-ai un fior greu prin óșe
Din ambele părți săgeți șuierau
Din ambele părți, tunuri bubuiiau
Șburau lănci, topóre, în vânt aruncate,
Ș'apoi le vedeai cum recădeau turbate
Preste bravii voinici, preste flórea țerî,
Stângénd a lor viața, vârsându-le creerî
Mai pe urmă étă-i pept la pept se bat
Sórele apune roșu înfocat.

Dar în dimineța zilei următoare
Când ér răsărise înfocatul sóre,
El gâsi înveseliți
Pre Români osteniți.

Regele se 'ntórcce cu ôstea'n'apoi
Trist precum se'ntórcce omul din răsboi,
La Deva sosese, puțin odichnesce,
Fetița o chiamă și astfel îi grădesce:
„Dalba mea fetiță, n'avusei noroc,
Mulți feciori d'ai mei, cădură în foc,
Multe mame astădî plâng în țara mea!“
Astfel dîcea dînsul și mi-o săruta,
Ér fetița dalbă ea tot întreba:
„Rege mult iubite când ne-om cununa?
Căci dela plecarea și până acum

Eu în totă ziua ț-am căutat în drum.
Căci unî era frică scumpul meu bărbat,
Ca se nu te perd, căci reu te am visat.
Săbia-ți cea nouă
Era ruptă'n două
Ér eu despletită
Plângeam amărită
Și te tot căutam
Dar nu te aflam!“
Astfel grăia fata și tot suspina
Și-i dîcea: „iubite când ne-om cununa?“
Regele i respunde: „taci nu suspina
Căci n'a sosit vremea de a ne cununa,
Óstea'mi este gatu numai se pornesc
Remăi sănătósă, eu mult te doresc!“
„Vai! batăte Dumneșeu
Ai mâncat sufletul meu
Vorba ta cea ticălosă
Mă făcu nenorocósă
Mamă sunt! mai înșelat
Și se fie al tîu păcat!“
Astfel fata glăsuia
Și amar se tânguia.
„Taci fetiță dragă, dîsă atunci el
Scoténd de pre deget frumosui inel,
Na semnul acesta, na acest inel,
De vei nasce fiu se vini tu cu el
La Buda'n cetate unde locuesc
Se mi-l predai mie ca eu se îl cresc.
Și decă se întri nu te vor lăsa
Tu atunci inelul le vei arăta
Și li spune că voesci,
Cu regele se vorbesci,
Taci și nu te năcâji
Eu de tine voi griji!“
Apoi dulce o săruta
Și cu ôstea lui pleca
Iară fata rămânea
Supérată'n voia rea.
Ca și omul care își perde
Din lume orî ce nădejde.

Nouă luni trecură dela întâlnire
Fetița bolnavă zăcea făr' simțire
Iar când se treșesce, se nsănătoșeză
Ce se vedî minune, ea nici nu viséză
Avea lângă dînsa în légân culcat
Un mic prunc, în alb înfășat
Péru i ca de aur, ér pe fața lui,
Se zărea lucirea a'ntreg ceriului.
Ingerii din ceriuri jos s'au coborit
Se-l vada pre dînsul aci au venit
Și de-a lui frumșete mult se minunară.
Și lui Dumneșeu așa-i cuvântară:
„Dómne mult frumosu-i pruncul mititel
Nu-l lăsa om Dómne ci fă-l ingerel,
Căci în ceata noastră el s'ar potrivî
Și în chorul nostru pre tîn' te-ar mări!“
D-șeu le dîsă: „O! ingeri iubiti
Se vă spun dorința-mi ca și voi s'o sciți
Pruncul despre care imi vorbiți voi mie

Va face când cresce multă vitejie
Al seu braț puternic și bine înarmat,
Il vor simți Turcii, timp îndelungat
Numele-i de aur scris în istorie
Va fi viu pururea până în vecie!
Așa dicea Domnul, ér pruncul crescea
Și până'n opt zile mare se făcea.
La opt zile mare mamă-sa 'l ducea
Ca se mi-l boteze, și nume îi punea:
„Ion“ fecior de Domn.

De atunci doi ani trecură
Multe'n lume se făcură
Mama pruncul desmerda
Il culca și 'l legăna
Și-i dicea: „tu fiul meu
Se ajungă cu tatăl teu
Se locuiesc în palat
Cu corónă 'ncoronat
Și un viteaz mare ca tine
Se nu se mai afle nime
Tótă lumea se te-admiră
Ér dușmanul s'e se mire
Și se fugă de-a ta față
S'e se p'erdă ca o c'etă
Numai tu, o fiul meu
Se rămâi ca și un deu
Numai tu, și a ta țară
Se fi-ți flori de primăvară
Se-nfloriți și se rodiți
Și în bine se sporiți
Țara ție-ți mulțimescă
Lumea se te preamărăscă.
Și-al teu nume viu se fie,
De acum până-n vecie!“
Astfel dicea mama și mi-l săruta,
Dar într'o zi Dómne, în minte-i pica
Inelul din deget mereu îl scotea
Și privind la d'ensul ea tot suspina.
La Buda se plece ea se hotărăse
Chiamă al seu frate, și-așa îi vorbesce:
„Gătesce-te frate, căci voiu se plecăm
La rege cu pruncul se îl arătam.
Mâne la fântână rufele-oi spăla,
Ér poimâne frate, la drum vom pleca.
Mâne-ți lelița rufele spăla
La o fântinióră — ér pruncul plângea,
Plângea mititelul și ca se-l împace
Mama-i dă inelul, cu el s'e se jóce.
Dar un corb al naibei se repede-n sbor
Spre prunc — ia inelul ca un oușor
Și cu el miș sbóră de nu se mai vede
Biata mamă își perde tótă-a sa nădejde
Chiamă al seu frate cu arcu încordat,
Care aflând corbul, a și săgetat
Dar săgéta frântă în lemn s'a oprit
Corbul cloncănesce căci nu l'a lovit.
Fratele atuncea mánios turbat
De nou arcu încórdă și a săgetat
Săgéta prin aer sbárnăe, lovesce,
Corbul drept în pept da mi-l nimeresce
La pământ el cade cu inel cu tot,

Mama mai crescusă par'că cu un cot,
Inelul ridică, pre deget îl pune
Și laudă pre Domnul prin o rugăciune
Apoi pléc'acasă de drum se gătesce
Și cu al seu frate la Buda pornesce
Merg voioși pre cale timp îndelungat
Până când în Buda étă c'au intrat
Unde locuiesce regele întrebări
Și aflându-l mare la el se băgară.

Regele pe tron-u-i de aur ședea
Ér coróna mândră pe capu-i sclipea
Ca un sóre mândru din luna lui Maiu
Care'nveselesce brađi de pre plaiu.
De-a drépta lui domni pre scaune ședea
De-a stânga curtenii între ei vorbeau
Aveau ca se facă astăzi trébă mare
De-acea venit'au domni din depărtare
Sala era plină tot de coconăși
Când étă că vine la rege-un „inaș“
„Maiestate!“ dice, „vrea se-ți vorbescă
O tineră fată viță românescă
„Poți se i dai întrare? orî apoi se-i spun
Ca se și caute însă mai bine de drum“
Se între! se între! regele-atunci d'isă
Și-n acel moment ușa se deschisă
Și pre ea intrară în port maiestos
O fetiță dalbă, cu un prunc frumos
Toți încremeniră, nu-și puteau da samă
De este aievea ce ved, sau viséză
Căci așa frumșete, așa chip ceresc
N'au vedut ei încă decând viețuesc
Apoi pruncul Dómne nime nu dicea
Că el este om — inger îl numea
Fetița se plécă spre rege și-i d'isă:
„Rege mult iubite étă-ți pruncu-aice
El îți dă inelul ce tu mi lai dat
In sara în care tu te ai depărtat
Și m'ai lăsat mamă, m'ai lăsat în jele
Luându-ți pre capu-ți păcatele grele
Dispune de d'ensul cum o se trăsescă
Și ține-l la tine în palat se creșcă
Trimite-l la școlă și îl fă om mare
Căci are se calce în urmele tale
Are se și urmeze pe înaltu-ți tron
Fiul teu el este și se chiamă „Ion“.

Regele ia pruncul se uită la el,
Dice și-l sărută, tu ești ingerel
Pentru tine astăzi voiu se dispun eu
Voiu se-ți dau o parte din ținutul meu
Insă mamă dragă, ce-ai purtat în sân
Acest ingerel, acest fir de crin
Pre câteva zile mai rămâni aici
Și făr' de-a mea scire, se nu plecî d'aici
Banule Ferencz, condu-i într'o casă
Grijesce de d'ensu punemi la masă
Și mi ospetéză ca'n palat domnesc,
Asta-i a mea voie, asta rânduesc.
Banul se închină ordinul primesce
De prunc și de mamă el bine grigesce.

Regele adesea pre la ei venia
Dar într'o zi mare ce le aducea?
O carte cam mare și-n ea scris era
Voința regésca, mare mila sa
El d'isă: „Fetiță, așa voesc eu
Că de-aci'nainte se nu trăsesci reu
Ține astă carte în ea sunt semnate
Cetatea Huniad și câteva sate
Pentru fiul meu — decî ie-ți un bărbat
Cu el te cunună și se șeți la Huniad
Dumnezeu te fericescă
Pentru grija părintescă.
Mama se închină și îi mulțămesc
Iși ia rămas bun, și acas' pornesce.

Cine nu cunósce cine n'a cetit
De Ion Huniadi eroul vestit
Care-a bătut Turcul de atâtea ori,
Și la pus în gónă ca vântul pre nori,
Ba 'n țera turcésca încă-a străbătut
Și de cincî ori d'ensul pre turc l'a bătut.
Acest erou fost'a pruncul din cestine
După cum legenda amume ne spune
Numele său este scris în istorie
Și va fi viu pururea până în vecie,
Acest erou sup'a lapte românesc
Dar crescut fu'n legea țerii unguresc
Și la a sa mórte toți mi l'au deplâns
Ba însuși Sultanul după el a plâns
La Alba-Iulia s'a înmormântat
Cu onóre mare ca un împérat
Și Ion Corvin Huniade d'ensul s'a numit
După moșia cu care regele l'a dărui.

Astfel dic magiarii de Ion Huniade
Ér noi suntem siguri credem cum se cade
C'acésta legendă e numai poveste
Păstrată de timpuri așa cum ea este
Cronicarii nostrii chiar cei mai destinși
Au tari argumente — nu pot fi respinși
Ei dic că Ion Huniade
Fost'a român cum se cade
Și din tată și din mamă
De-o făptură și de-o samă
Decî dacă părinții lui
Fură șoini de-ai codrului
Și ful lor Huniade
E românaș cum se cade.

Decî se sciți de-acum înainte
Fraților se țineți minte
C'acést erou n'ntrecut
De tótă lumea temut
N'a fost Ungur ci Român
Viță „de mare stăpân“
Că numai sânge românesc
Putu fi-așa vitejesc
Și numai a noastră rasă
Putu fi așa viteză
Și Românu-i tot vitez
De cându-i și până azi.

G. Cătană.

Câteva cuvinte despre somn.

(Hygienă.)

Somnul este o condițiune neapărată a sănătății. Tote ființele viețuitoare dela vegetale și până la om, sunt supuse la marea lege a veghierei și a somnului. Prin somn corpul repausază, recâștigă pierderile făcute în timpul zilei.

Prin somn căpătăm în toate zilele fericirea renascerei și a trecerii, în totă dimineața dintr'un stat al neființei în altul de viață. Cine voesce a alunga somnul, séu a l scurta de tot, acela își scurtază viața. Un mare filosof a dis: „luați dela om speranța și somnul, și va fi cea mai nefericită ființă pe lume“ Cine veghiază mult, trebuie se dărmă mult, pentru a putea repara pierderea puterilor în măsură convenită. Trebuința somnului se simte ca și trebuința de alimentare (nutremânt), și când nu este satisfăcut, produce cele mai grave bóle și în cele din urmă chiar mórte.

În China pedepsesc pe hoți și pe criminali cu oprirea dela somn, până ce cad morți. Forbes descrie cazul unui comerciant, care omorise pe soția sa; acesta a fost osândit de a muri prin oprirea dela somn. Náuăspredece zile a suferit tortura grozavă; în a opta zi el s'a rugat se-i taie capul, s'au se-l spândure, sau se-l ardă de viu mai bine decât se-l tortureze așa crud; călăii lui nu s'au înduplecat, și la a náuăspredece zi el a murit de slăbiciune într'o stare grozavă.

Așa dar cu bună dreptate și adevăr dicea celebrul medic Hufiland: „Lipsa somnului consumă iute forțele interioare și exterioare, nimic nu este în stare de a conduce la bătrânețe înainte de timp ca somnul și în unele casuri chiar mórtea vine mai de timpuriu din cauza lipsei de somn“.

Veghierea continuă légă la oaltă toate cauzele de o scurtă viață, adecă continua risipire a puterilor vieții tocește organele și grăbesce consumația.

Dar cu toate acestea se nu credem, că un prea lung somn ar fi un mijloc de conservare a vieții. Somnul prea mult îngrașe totă secreațiunea, face pe om buhăit (umflat), slăbesce mintea și trândăvesce corpul.

Un om petrece în general mai mult de un pătrar din viața sa durmind. Omul, după un somn bun, se simte restaurat și întărit; ér petrecând o nópte fără a dormi, simte o pirotélă, (obosélă) și slăbiciune în tot corpul seu.

Sufletul voesce a fi totdeauna în lucrare, acesta este natura lui, un neîncetat repaus este neînvoit cu densul. Dacă somnul nu ar fi repaos al trupului, și un remediu după ostenele, am crede, că el stă în contra naturei, căci ne ridică întrebuițarea simțurilor și ne lipsește de totă lucrarea.

În privința somnului vom lua în considerațiune locul, timpul culcării, timpul cât trebuie a dormi și pozițiunea ce trebuie se o avem în așternut.

Camera de durmit se fie înaltă și largă, deschidându-se ferestrele în fie-care zi 2—3 ore dimineața și séra înainte de culcare. Este foarte stricăcios sănătății de a dormi în camere de curând spălate, văruiute, sau unde se uscă și se calcă rufe. Nóptea se se depărteze din camera de culcare toate florile și orice lucru ce are miros. Óla de nópte se nu se pună sub pat și lumina se nu ardă prea mult; în cameră se nu fie prea cald și érna mai bine este a dormi într'o cameră rece neîncălđită și numai atunci când este foarte frig póte se se facă puțin foc.

Saltelele (străjacele) cu pae sunt mult mai bune, ca cele cu puf, mai cu sémă pentru persoanele tinere, fiind-că înfierbintă, molecește și slăbesce corpul. Filosoful Kant dicea că: „așternutul este cuibul bólelor“. Filosoful Atal iubea un așternut, în care se-l înghioldescă. Seneca dice: „Cât sunt de bătrân, am un așter-

nut, în care urmă sau semn de corpul meu nu se póte vedea, și deosebit de acesta stau prea puțin timp în pat“.

Patul trebuie se fie ținut într'o curetenie esemplară.

În cea-ce privește poziția corpului în timpul somnului, trebuie ca capul se fie totdeauna mai sus aședat; mai cu osebite cei sângeroși, dacă vor dormi cu capul mai jos; li-se vor produce dureri de cap, înecăciune, palpitațiune, și chiar dambă (guta). Dormirea cu fața în sus aduce visuri grele, ér pe partea stângă îngreunază circulațiunea sângelui prin apăsarea ficatului asupra celorlalte vișcere, și inima se împedecă în funcțiunea ei. Din contră, dormirea pe partea dreaptă este cea mai bună și folositoare.

Toate legăturile strânse, scufele, și camizónele de nópte trebuie părăsite; cu toate acestea sunt multe din domnișórele noastre de astăzi, cari dorm cu corsetul și cu mânuși pe mâni, ca se fie subțiri și delicate. Dormirea cu gura căscată produce horecături și visuri grele.

Timpul culcării trebuie potrivit cu împrejurările, clima, etatea și modul de trai; cu toate acestea nu trebuie se se întârzie mai mult de 11 ore séra. Sactorius dice, că somnul cel mai bine făcător este cel dela 11 ore nóptea până la 6 ore dimineața. Copii pot dormi mai mult, mai cu samă copii mici până la etate de 2 ani.

Înainte culcării se nu mănăcă mănăcări grele și mai ales făinoase, orî póme multe, sau se fie beut multă bere orî vin, și nici se te culci cu stomachul încărcat, ci trebuie se trecă cel puțin trei ore dela masă până la timpul culcării.

În așternut se nu cetesci, căci se pun creerii în lucrare tocmai în timpul când trebuie se se odichnescă. Dacă acesta s'a făcut învêț, se se alegă cărți, ale căror materii conțin subiecte mai științifice; cu toate acestea noi susținem, că este foarte reu a ceti în timpul culcării, căci punem sufletul în lucrare tocmai în acel moment, când trebuiesc toate depărtate dela el, ca se se repauseze. Nu este tot una a dormi fisicesce, ci omul trebuie se dărmă și spiritualmente.

Se lăpădam odată cu hainele și toate grijele și greutățile zilei, și nici una se nu mérgă cu noi în pat.

Durata somnului, adecă timpul cât trebuie se dărmă o persoană, depinde dela etatea și constituția omului. Tinerii trebuie se dărmă mai mult decât bătrânii, asemenea și cei slabi și în convalescență trebuie se dărmă mai mult. Însé se va avea de normă acesta: nu dormi mai mult de 7—8 ore și nici mai puțin de 5 séu 6 ore. Șóla din Salerne dice:

„Sex dormisse horas sufficit, juvenique senique,
Octo domus pigris, novem de stemate matis.“

Adecă, șése ore a dormi este destul pentru tineri și bătrâni, opt dăm celor leneși, náuă celor de viață mare.

Toți, cari au ajuns adânci bătrânețe, au avut de regulă a se culca de timpuriu și a se scula de dimineața. Marele Victor Hugo dicea:

„Sever à six, dinez à dix,
Souper à six, coucher à dix
Fait vivre l'homme dix fois dix“.

Adecă, scólă-te la șesă, prândesce la dece, cinéză la șesă, culcă-te la dece, și vei trăi anii de dece orî dece.

Vesley dice: „De vreme în pat, și érăși de vreme în sus, face pe om sănătos, bogat și înțelept.“

Sunt mulți ómeni, cari caută a face ziua nópte și nóptea zi, dicând, că este tot una a dormi șapte ore ziua orî nóptea. Acesta idee însé este cea mai greșită, căci numai două ore de somn înainte de miezul noptii este mai folositor pentru corp, decât patru ore după miezul noptii sau ziua.

Aceia dar, cari fac ziua noapte și noaptea zi, pierde tocmai cea mai frumoasă și mai potrivită vreme spre lucru. Noi ne simțim după un somn regulat, dimineața totdeauna mai mari decât seara, noi avem dimineața mai multă putere și vioiciune; ér seara o oboselă și o silă. Dimineața se vede totă natura mai grațioasă, mai vioie și spiritul omului este dimineața în întreaga sa curățenie, energie și vioiciune.

Nici odată nu gustă omul simțirea propriei sale stime mai curat și mai perfect, decât într-o dimineață frumoasă. Cine se lipsește a nu gusta dimineața, acela se lipsește și de tinerețele sale.

Este rușine a dormi cinc-va încă în pat, când soarele este înălțat de multe ore pe cer, a se deștepta tocmai la amăzi și a răsturna ordinea zilei și a nopții. Ce îndărătnicie a spiritului, a urii ziua și a nu exista mai nici odată, decât numai noaptea. Acei dușmani ai luminei soarelui trăesc astfel, fiind-că conștiința îi turbură și disprețuesc traiul general; ei voesc a se deosebi prin împărțirea vremii, prin luxul îmbrăcăminte, delicateța mesei și eleganța trăsurilor. Toți acești oameni trăesc, ca se dic mai bine de a îndărătele.

Dar tot ce este neregulat se opune legilor naturei; și așa trebuie se urmăm calea, ce natura ne a însemnat și se nu ne depărtăm nici odată dela densa.

„Prin sculare timpurie
Sănătate-ți câștigi ție,
Scolăte de dimineață,
Că-ți lungesci a ta viață.
Durmind mult cu prisosire,
In minte-ți producți timpire,
Er în trup faci molătate
Ce dic! daună ntru toate.

Nu este sănătos a dormi două persoane într'un pat, fiind-că se mărește căldura, aducând diferite bóle; dar cu toate acestea la familiile sêrace dorm câte 2—3 și chiar mai mulți într'un pat, sănătatea însê nu se află nici odată în casa acestor ómeni.

Marele medic Boerhave étă cum se exprimă: »se nu dormi mai mult de șapte ore pe noapte, se dormi singur în pat, și îndată ce te-ai deșteptat, de loc se te scolii din pat.“

Somnul după masă nu este de loc sănătos, mai ales culcat pe pat; dar dacă te-ai dat a dormi după masă, este mai bine a dormi pe un fotoliu mai mult ședând.

În climatele calde, și la noi pe timpul căldurilor mari este fórte folositor a dormi puțin (o óră) înainte mesei.

Jacob Makenzie dice, că în climatele reci, omul nu trebuie se dormă ziua de loc.

A dormi afară în câmp sau în curte, fără a avea un acoperiș (ca șopron, etc.), nu este de loc sănătos din cauza umezelor aburilor pământului și a gazurilor nesănătóse ce se desvóltă.

Un celebru fiziolog dice, că omul când dórme pierde simțeméntul existenței sale; el este ca și cum n'ar exista, ca și cum ar fi mort. Homer a numit somnul frate cu mórtea. Cicerone asemenea a dis: „Nihil est mortis tam simile quam somnus“, (nimic nu sémănă mai bine cu mórtea decât somnul).

Persoanele nervóse și cari câte odată au insomnia (lipsă de somn) trebuie se facă o baie căldicică înainte culcării și se bea o ceașcă cu lapte căldicel.

In numărul viitor vom vorbi despre alimentare.

Prof. Dr. Elefterescu.

Bonița.

— Legendă. —

Ci că a fost óre când óre unde un om putred de bogat, dar chipul cum a ajuns la atât amar de bogăție îl cunosceau toți ómenii, căci prea pe mulți a înșelat, și prea dela mulți a înstrăinat aci una, aci alta, și nime nu îndrăsnea se-l iee la răspundere, căci precât era de tare și de bogat, pe atât era și de viclean.

Omul acesta la bătrânețe picase greu bolnav, și se fereau toți ómenii de el, chiar și fiii lui încă-l ocoleau, de óre-ce boala de bólă umplăciósă, căci mă rog d-vóstră, Dumneșeu sfântul nu bate cu bâta, și nici nu grăbesce, nici nu întârșie. Cheltuise mult cu doftorii, dar nu i-a folosit; dat-a mult și vrăjitorilor și descântătorilor și altor mulți fermecători, dar n'a ajuns nimica. Plătít-a și slujbe popilor, cântatu-și-a maslu, făcutu-și-a slujbe de nijet, ceas slab, de vânturi, dar nimic nu i-au folosit, căci D-șeu bunul și milostivul nu le-a ascultat, de óre-ce era greu de păcate ca Crișul de năsip. După-ce chinuise mai multe luni în urmă se abătú pre la el un călugăr bêtân, pe care nime altu afară de el nu l'a vėđut. Acesta i-a dis, că de voesce sê se vindece, se-și câștíge unsóre de om viu, cu acésta sê se unșă că se va vindeca.

Bolnavul promise sute și mii, căci avea de unde, dar cine sê se afle se-și frigă cutare parte a trupului ca se-și vėndă ínse-și unsórea lui? În urmă a probat la ínse-și copiii lui, dar aceia nu ca se-l scape dela mórte, ci încă i-ar fi apropiat sfírșitul vieții, căci doreau neatérnarea.

Aceștia i-au răspuns scurt de tot, ca se suferé în pace, căci i-a venit vremea și se lese lumea celui ce e harnic de ea.

Bolnavul când vėđú, că nu-i modru sê se vindece, sê plânsă călugărului, care érășí se abătú pre la el, ca se-l vađă.

— Veđi, dise acela, copii tēi nu vreau se-și arđă un deget pentru tine ca se te scape din gura morții, și tu ca se-i lași pe ei bogati și în stare tichnită, și-ai câștigat foc vecinic în cuptoriul cel neastempérat al iadului, și apoi dispărú, căci călugărul era ingerul păzitor al seu.

Bolnavul trăsări, căci numai atunci își aduse aminte, că după

mórte are se dee samă de faptele sale, decí cu gura de mórte lăsă copiilor sei, că fiecărui om pe care el l'ar fi fost înșelat, se-i plătéscă dauna împátrat, — și apoi a murit.

Copii lui însê în loc se-i ímplinescă pofta se deteră la jáfuite. In cea dintăia dată furară doi boi de cari grijea o biată fată și boii erau a măștihóie-sa.

Veseli veneau ei cu boii, când dintr'o culme de deal auđiră un răcnet și un plâns amar:

— Vai, vai prietini, perđui omul, care de mulți ani sciam al meu. „Lasă-l, se auđi dintr'o altă muche de deal, respunđen-dui-se íntr'e rísete cu hohote, nu te supéra că noi am dobândit trei în locul lui. Étă-i acum trec pe aici. Și cum își sfírșiră vorbele din mândru senin trăsni íntr'o stâncă, care se práváli în mii și mii de bucăți.

Feciorii ínmărmuriră, íncepură a-și face cruce, căci cei ce vorbeau erau ucenicii iadului, ucigă-l crucea cu fiii lui, slobodiră boii ca se mérgă în voia lor, ér dacă ajunseră acasă, făcură cum a dis tata lor, și íncepură o altă viață, un traiu cinstit și cu frica lui Dumneșeu.

Íntr'aceste fetița aflându-se fără boi, íncepú a cutriera pádurile, ér când fú la mieđul noptii dete chiar în hotarul Chiugului. Aici de frică și de supărare se dete la plâns; da plânsă, da plânsă, până ce în cele din urmă lacrămile ei străbătură prin pământ până la o vėnă de isvor, care în scurt timp íncepea ași face loc prin pământ și dete nascere unui isvoraș drăgálaș.

Tata fetei auđind dela alți pástori cele ce le-a páțit fata lui se luă prin páduri, și în cele din urmă aflând boii, dete a striga după fată, ca se-l audă: „aflata-i boii, Niță“, ér delurile repetau „boii Niță“ și de atunci până ca ađi isvorului acestuia îi dic din „boii Niță“ prescurtat și contras „Boniță“*)

Antoniu Popp.

*) Isvor în partea din spre apus-mėđăđi în hotarul Chiugului. Are apă fórte bună.

Despre invidie și calumnie.

Acestea două tite aparțin la unele dintre celea mai mari defecte și scăderi omenesci! — Cumcă ce rol are acest păcat în viața socială, o scie fiecare, fiindcă multe, foarte multe ființe stimăte, iubite și respectate, au ajuns a fi jertfa lui, și deși nu totdeauna, însă în cazul cel mai des, tocmai în șirul celor mai onestii și conștiincioșii omeni, să încercă acest păcat de-ași săcera triumful său, tot din șirul aceloră, își alege victime, al căror conștiință curată, îl respinge prin cuvintele următoare: „Sunt inocent“! —

Din „invidie“ se nasce sora ei „calumnia.“ — Speciile de a calumnia pe cineva sunt diferite.

Unele ființe se folosesc de acest defect în salóne, la cafelele, în societăți, la petreceri etc. cu un cuvint în tot locul, fie și numai din punctul de vedere, fiindcă de nu ar calumnia pe deapropéle său, nu ar apărea de óspe iubit sau nu ar fi așa plăcut unora și altora.

Acestea sunt cari aparțin la soiul celor mai puțin vătămătoare; din punctul de vedere, că cei prezenți unii cred, alții nu, adese se ride ca semn de răspuns însă nici când nu i-se dă o importanță mai mare.

Sunt ființe la cari deodată cu ele a născut și invidia. Acestea simțesc o înclinare deosebită spre a calumnia și o fac acesta, chiar și când sunt singure. Acestea sunt și mai puțin periculoase, pentru-că fiind recunoscute de atari nu li-se dă nici cel mai mic creșmânt. Mai există un soi de omeni defaimatori, cari comit acest păcat din punct de vedere interesat — pentru *plata*, și în fine sunt cei ce o fac conduși de invidia, ca un felu de răsbunare. Acești doi din urmă sunt cei mai periculoși.

Cel ce pentru parale, își inchiriază conștiința aceluia care plătesce, având o poziție critică, înaintea lui nu mai e sânt nimic. O atare ființă e capabilă a privi cu sânge rece, fără léc de simțire, ultimele clipe și momente de mari suferințe a victimei sale; da, unul atare e în stare a nimici, a călca în picioare, a

sdrobi pentru totdeauna deapropéului său onórea, viața și fericirea numai din punctul de vedere, a putea face parale.

Sunt ființe cari comit acest păcat, conduși de ideea murdară pentru de ași răsbuna și cari cu un dor plin de sete, se delectează și gustă cu o poftă vană din veninul răsbunării.

Acestea ființe cu nimic nu sunt mai bune ca cel interesat, pentru că înaintea lor numai scopul și singură răsbunarea este sântă, cumcă cu ce preț ajunge la realizarea lui, viața unui om, fericirea casnică sau renumele cuiva nu are valóre, nu, pentru că în atari casuri numai singur scopul vorbesce. Și óre ce satisfacție póte avea o ființă ajunsă jertfă invidiei calumniatóre?

Sunt două moduri. Sau cu spada în mână în mod cavalesc, sau casul al doilea: înaintea mesei dela tribunal. Primul în atari casuri foarte rar se póte întrebuinta, fiindcă în casurile celea mai dese, calumniatori și interesați sunt și aparțin din clasa ómenilor aceloră, din al căror pătură josnică nu se póte cere satisfacție, fiindcă nu sunt demni de așa ceva.

În casul al doilea e foarte neplăcut și în multe casuri nespuse de jenant pentru cel ce suferé. Și durata prea lungă a procesului atribuie un felu de trecere în uitare, așadară tot nu e în stare a spála pata murdară, a invidiei calumnietóre. Érá acuma, dacă luăm în considerare, cât de bagatelă și de neînsemnată este óri ce satisfacție; față de ofența suferită prin calumnie, involuntar venim la ideia, cumcă modul cel mai întelept este, a desprețui total pe cel ce ne-a causat durere și vătămăre, a-l ignora în totdeauna până atuncia, când nevinovăția celui acusat se va lámuri și documenta și fără de-a sta față cu atari sfărământuri sau mai bine dis rămășițe neînsemnate ale societății omenesci.

Pentru că recunoscut este, că învingerea adevérului numai atuncé este perfectă, când fără de cea mai mică escuză, din partea celui competent singur de sine se lámuresce și iasă triumfătoru la lumina zilei.

Acésta se ne fie totdeauna satisfacția noastră.

O *Albă-Juliană*.

B I E L A.

»Comet« — »Stea cu códá« sunt pentru inteligenti ceva cunoscut, pentru popor însă un ce supranatural. Inteligenții admiră în aceștia minunata întocmire a naturei, poporul făcându-și cruce face deducțiuni că aceștia sunt semne prevestitóre a cutărei nenorocire în ajunul căreia ne aflăm și carea inomis o se se întemple. În atari împrejurări profetirile unui *Falb*, că atuncé și atuncé va fi capétul lumii fac pre inteligenti se suridă, ér în popor produc spaimă și de multe óri pentru singuratici chiar și nefericire.

Așa d. e. *Falb* a profetit că în nóptea 13—14 Novembre anul curent »cometul *Bielá* se va întâlni cu pământul și în urma temperaturii horibile, tot pământul se va aprinde și lumea va peri de foc.« — Noi am suris, doi ómeni de frică au cădút jertfă apoplexiei; și écă-ne trecuți preste ziua fatală și nu numai trăim, ba nici nu am avut fericirea a vedea cometul așteptat cu atâta dor de tóte observatoriile astronomice.

Lucrul mai interesant e la fiecare comet *códa* sa, carea aprópe la fiecare comet are altă formă. Așa la cometul observat în Octobré 1882 fú îngustă, óblă și lungă, la cometul anului 1858 însă scurtă și în forma unui evantaliu, ba la anul 1823 se arătase un comet, care avú două cođi, una *cătră* și alta *de cătră* sóre.

Mărimea cometilor este ca se mé esprim popular: »posnit de mare« Așa d. e. cometul anului 1861, se ivi la 30 Iunie trecând cu o reperiune horibilă printre sóre și pământ (dela sud spre nord) și fiind ceriul curat, códa lui aruncă o umbră, carea acoperi aprópe $\frac{2}{3}$ din orizontul întreg. După calculările astronomice códa

acestui comet avú o lungime de cel puțin 40 milióne chilometrú fiind tot ódată cunoscut, că acest comet nu aparține celor mai mari, ci abea celor mediocrii, căci cometul anului 1858 avú o códá în lungime de 80.000.000 chm. și o lățime de 16.000.000 chm. Cometul anului 1843 avú o códá a cărei dimensiuni fură la 20 Martie: 250—300 milióne chm. lungime. Aceste puținé esemple ne dovedesc ce mărimi colosale au cometii.

E interesantă părerea astronomilor față de formarea cođii. Purcedând din împrejurarea că cometii, încă până sunt departe de sóre, se arată numai în forma unei pere, ér capul cometului cu cât se apropie mai mult de sóre ne arată o mișcare internă cu atât mai mare: Astronomii sunt de părerea, că capul cometului ajungând mai aprópe de sóre în urma temperaturii urcate puterea internă vine în lucrare și — bunăórá ca erupțiunile vulcanice pre pământ — erupând când pe un loc, când pe altul aruncă bucăți din corpul seu, cari ajungând în apropiere sórelui, de acesta sunt respinse și în urma atracțiunei ce posedé capul cometului ei urméză acestuia în formă de códá, carea cu cât se apropie mai mult de sóre, cu atâta cresce mai tare.

Ajungând acum părțile, cari forméză códa în sfera unui corp ceresc, dacă atracțiunea acestuia e mai mare ca atracțiunea capului cometului: aceste cad pre respectivul corp primind numele de meteori, meteoriti etc. Urmarea acesteia este, că códa cometilor de câte óri ajunge în sfera vre-unui corp ceresc cu putere atrăgátóre mai mărișórá scade și cu timpul, după óeci sau sute de ani își schimbă forma.

Aşa se întâmplă și cu acel comet, pre care-l descoperi telescopice la anul 1826 *Biela*, și care abia la anul 1832 ajunsese în sfera sistemului nostru solar. Acela avu atunci formă conică, coddă mare. La anul 1845 *Herrik* și *Bradley* au aflat (în New-Haven) că acest meteor are lângă el încă ceva, ce se ivea ca o negură slabă. După observări mai amănunțite au ajuns la concluziunea, că cometul fu despărțit în două, și încă după cea mai mare probabilitate de însuși pământul.

Cometei percurg calea lor eliptică în perioade foarte diferite. Astfel un comet mare fu studiat cu fundament din partea lui *Halley*, carele statori că acela s'a ivit la anul 1531, 1607, 1682 și avisă că se va arăta de nou la anul 1759, ceea ce se și întâmplă. Acest comet percurge calea sa în o perioadă de 76 ani, poartă numele astronomului »Halley« și în adevăr la anul 1853 éráși se ivi. *Proxima aparința a acestuia e deci a se aștepta pre 17 Mai 1910.*

Un alt comet, despre care amintisărăm mai sus, percurge calea sa în perioadă de $33\frac{1}{4}$ an. Acesta se ivi la 1833, 1866, 1899. Este *Biela*. Atât cu acesta ocaziune, cât și cu ocaziunea cometului *Halley* s'au ivit putem dice *ploi* de meteor. Dr. Edmund Weiss directorele observatoriului astronomic din Viena ne spune, că aceste *ploi* de meteor sunt a se explica în modul următor: Când se apropie un comet de sóre, atunci în internul seu se întâmplă exploziuni pre cum am amintit mai sus. Părțile aruncate urméză corpului principal descriind aceeași cale ca și cometul cu deosebirea, că din ce în ce se resfiră. La acei cometei, a căror cale e periodică, acesta se întâmplă totdeauna de câte ori trec pre lângă sóre, așa că cu timpul numărul acestora e imens. Lucru natural deci, că dacă aceștia ajung în apropierea pământului, nenumărate părți de aceste sunt atrase de către el și căderea lor ne oferă panorame periodice una mai admirabilă ca alta.

La 12 Nov. 1799 *Humboldt* la $2\frac{1}{2}$ óre nóptea observă în partea ostică a orizontului căderea meteorilor și meteoritilor în un număr atât de mare încât întreg firmamentul părea a fi în flacări. Același fenomen avu după informațiunile ce le dă *Humboldt* și la anul 1766.

La anul 1833 în nóptea 12—13 Novembre același eveniment se repetă și fu observat în America, ba după notițele academiei »ploia de foc« dură óre întregi. La anul 1866 asemenea avu loc același fenomen.

În nóptea 14—15 Novembre anul curent am așteptat repetarea aceluși eveniment, dar așa se vede noi nu am avut fericirea

a re putea delecta în privirea acestui eveniment rar, căci în Budapesta s'au observat abea 35, în Cluj 21, în Viena de pre »Hohen Schneeberg« 140, de pre »Sonnwendberg« 135 meteor. Directorele observatoriului Dr. Weiss se află în India trimis, anume spre a face observații.

Numărul acest neînsemnat a meteorilor, a pus pe astronomi în poziția a enunția, că numai margina extremă a zonei cometului s'a apropiat puțin de pământ, așa că câțiva meteor. au cădut și pre acesta. Cometul însă după părerea vestitului astronom *Stoney* ajungând în sfera lui *Jupiter*, acel corp ceresc care e de 1277 ori mai mare ca pământul, acesta a atras cometul la sine și i-a schimbat calea avută și urmată de el până acum. Acesta e cu atât mai probabil căci s'a dovedit, că cometei mai mici, cari au ajuns în apropierea lui *Jupiter*, au fost atrași de acesta și mulți au fost apoi éráși respinși în infinit.

Acesta e părerea cea mai verosimilă și probabil așa s'a și întâmplat.

*

Încă ceva despre credința poporului la vederea cometilor.

Nu numai la poporul român și nu numai în zilele noastre au privit ómenii fără carte cu óre-care spaimă la cometei. Așa a fost acesta și în vechime, crezând că locuința stabilă a cometilor este iadul. Când se apropie ceva nenorocire *Lucifer* apucă pe unul dintre ei de coddă și-l aruncă pe firmament ca se aviseze omenimea să se pregătască. S'a întâmplat apoi că după ivirea unui sau altui comet sau a erupt fómete, ori a izbucnit cutare resbel, ceea ce a dat sucurs și mai mare acestei credințe greșite.

Poporul român în cele mai multe ținuturi, dacă vede „stea cu coddă“ își face cruce și dice: „D-ne feresce-ne de bătaie, de ciună și de rele.“ Și el privesce cometul drept profetitor de rele. E lucru salutar deci ca „cei chemați“ se lumineze poporul și se-i esplice, că cometul care se ivesce din când în când e numai un corp ceresc cum e de exemplu luna, și că dacă de lună nu ne temem, chiar așa nu avem a ne teme nici de cometei. Cu acesta contribuim la stîrpirea credinței deșerte, contribuim la cultivarea, deșeptarea și ridicarea poporului nostru la acel nivel, la care trebuie se stee și el ađi când și cea mai mică națiune, și cel mai neînsemnat popor se nisuesce a ajunge la cel mai înalt grad de cultură care numai se póte. A contribui la acesta e datorința fiecărui inteligent, cărui îi zace la inimă binele poporului român.

Nițiu.

Lacul Bătăiosului.

— Istorie adevărată. —

Dela satul *Panaghia*¹⁾ (Doljiu) spre méđa-nópte, cale de un conac, cum am putea dice; dăm peste lacul Bătăiosului. Astăđi ăst lac se găsesce în mijlocul unei păduri de stejar, care altădată se întindea până în marginea satului *Panaghia*, pe când astăđi e mărginită în sus și în jos, spre méđa-đi și méđa-nópte, cât trei bătăi de pușcă. În sfîrșit, lacul se păstrează tot atât de tăcut și de singuratic, póte tot cum a fost acum o sută de ani în urmă.

Se nu cređă însă cineva, că acest lac e adênc, lung ori lat, sau că în el se găsesce pește sau alte bolbóte, cum sunt în alte lacuri. El e o mlăstină păduratică, provenită din *ploi*. Mai bine ar fi însă dacă l'am numi pajiște séu poeniță, căci écă-i cusurul.

E lung cât o aruncătură mică de pușcă (100 metri) și prea puțin lat. Primăvara când se topesce zăpada el se umple de apă limpede ca sticla. Asta se întâmplă pe la sfîrșitul lui *Martie*.

Încetul cu încetul inse apa se tubvră mergând spre împuținare; adecă lacul începe a sêca. Prin nămolul lui negru, mișue lipitórele flămânde, bróscele sgomotóse și mulți melci de apă. De asemenea printre costreiu și țeperigul, care începe a resări din

apă pe la mijlocul lui *Aprilie*, mai veđi bálăcind și șerpî vêrgați, care când prind câte o bróscă, o fac se mắcae ca o rață câte două césuri până ce o înghit. Pe la sfîrșitul lui *Mai*, apa a sêcat mai totă, lacul e plin de mocirlă din care rêsare nisce fên des, păios și tare, că nici vitele nu-l mánăncă, ér pe la mijlocul lui *Maiu* ăst lac fără apă ajunge a avea tóte frumsetile dăruite de D-đeu numai pădurilor.

Đic numai pădurilor, căci dacă lacul nu s'ar găsi în pădure, n'ar mai avea póte frumsetea pe care i-o dă farmecul singurătății și poesia bétranei păduri. Đilele lunei lui *Mai* sunt prea frumoșe. Din fânul des, o mulțime de floricele, care de care, caută a se arăta la lumină.

Macul rumen din când în când, la adierea vântului își scutură flórea ca un fêt frumos, care plánge că nu e iubit. Ér altele ca sândiana galbină și ca sulfina își ridică mândre capul, ca nisce đine tređite din vremea veche.

Bonzarii răgușiți scorbelesc în tóte părțile, prin florile albastrelor clopoței, pe când albinele aurite de polenul florilor gustă din mirositorul cimbru. Pe marginea lacului și prin pădure otin-téva, împușcata și odolénul stau liniștite la umbră.

¹⁾ *Panaghia* împreună cu lacul Bătăiosului, ambele localități sunt situate pe moșia domeniului *Coronei-Șegarcea*.

Vietatea lacului e mare, deși ne pare atât de mică: Lăsând la o parte, bróscele și șerpîi, prin fânul lacului, vênătorul găsesce cu abundență pitpălaci și cârstei, care te asurdesc cu cârăitul lor.

Din când în când, de mai multe ori șiu, în orgoliul de papură din mijlocul lacului se lasă pâlcuri de rațe sêlbaticice, care își clocesc ouăle în stuful bălții. Alte pâlcuri de turturele trec mereu cruciș și curmeșiș în sbor preste lacul înflorit.

Apoi pe copacii gârbovi și uscați din margine, popoșesc ședînd într'un picior berze negre, cari părăsind valea „Gangelui măreț“ vin în țara noastră. Poporul spune despre ele, că îndată ce una din sóțele lor se pierde, cea vêduvă, care rămâne în urmă se cernesce pentru tótă viața.

Rândunele de asemenea se vêd pe deasupra lacului. Ciórele și coțofenele puiéză prin copacii și tufșurile de alături.

Intr'adevăr, că te cuprinde frica, când din întemplantare te apucă nóptea aci. Turturele se tânguesc alături în tufș, ér pitpălaci și cârsteii nu mai au preget. Ciuređii, pare că dau chiot lupilor și vulpilor, cari urlă în apropiere trăgându-se spre lac. Și-apoi ástui sgomot sêlbatic bróscele țin hangul până mâne în rêsăritul sórelui. Sêlbăticia pădurii aci pare unică.

Lacul însé își pierde din frumsețe când în Iunie și Iulie, țeraniî cosind tótă pădurea, cosesc și lacul.

Acum el sémănă mult cum am spus odinióră cu o pajiste sau cu o poeniță în mijlocul pădurii. Apă nu se mai găsesce acum

Uscăciunea în August e mare și în locul vietății din primăvară, acum găsim numai lăcuste și greeri. Totul trece cu vara.

După ce am făcut cunoscut cetitorilor cum e lacul Bătăiosului, datoria noastră e se cercetăm dacă nu cumva acésta mlăștină înflorită sau acésta poeniță păduratică, cum i-am mai đis dacă nu cumva are și ea vre-o poveste a ei, ori vre-un basm rêmăsin din gura bêtărnilor.

Istoria ei deși nu e așa frumósă totuși noi cei de astăđi, care îi vedem tóte frumsețile, trebuie se le însemnăm, căci cine scie mâne ori poimâne pădurea în care ea e pitulată se va tăia și atunc ca prin blăstăm și sêrmanul lac bătăios va deveni un câmp sémănat cu grâu sau cu porumb ca multe altele.

Așa după cum am auđit, se đice că acum vre-o optdecî de ani în urmă, când pădurile erau mult mai bêtărne și mai întinse ca astăđi prin împrejurimile ástui lac, își avea târla un păstor poreclit de lume *Bătăiosul*. El era de neamul lui, cioban neauș după apa Jiului și se statorise aci de mult timp, căci găsise tóte în belșug: apă, érbă și umbră pentru oi. Apoi aci în mijlocul pădurilor el mai avea și alt folos.

Țara pe atuncî era îngroșiată cu tot felul de străini, ómeni fără nici un căpătâi, Greci, Turci și Muscali, cari jefuiau fără milă tot ce le eșea în cale. De aceia Bătăiosul, își găsise un loc de adăpost în pădurea asta bêtărănă, unde nici unui străin nu-i da în gând se caute.

El își păștea oile adesea fără clopot ca să nu fie auđite de cineva. Era un cioban fórte harnic. Purta, se đice, în cap o căciulă mare, era îmbrăcat cu un cojoc alb bârsănesc, ér în picióre purta cióreci negrii și opinci. Și fiind-că ómenii din împrejurime, nu erau obicînuiți se pórte cióreci sau nădragi negri acest lucru li-să părea cam ciudat și din cauza asta lui Bătăiosul îi mai điceau și „ciórec negru“. El avea în slujbă mulți ciobani și crescea numai oi bune și câni harnici cari goneau lupii departe.

Mulți sâteni din Panaghia, ciobani buni pe vremea aceia, de multe ori când își pășteau oile spre mēđă nópte și rêsărit dela pădurea Crecii (scósă acum) tot în jos întâlneau turma lui Bătăiosu, care se cunoscea de departe după lătratul cânilor. Ér când câți-va din vênătorii Panaghieni plecau la vênătóre de lupi, după ce străbăteau un amēđi pădurea, nimereau din întemplantare la acest lac, unde găseau pe Bătăiosu rêsurnat la umbră, pe când turma i-se odichnea de amēđi.

Așa a trăit Bătăiosu — ciórec negru, mulți ani în tichnă, până când pe vremea rêmăsiții lui Tudorin a murit nu se scie unde.

Unii spun că ar fi înmormântat tot pe aci împrejurul lacului într'una din stănele lui. ;

După mórtea lui însé, i-a rêmăsin în loc o soră a șsa, femeie voinică, îmbêtrănită nemăritată ca și frate-seu Bătăiosul, care n'a avut nevastă. Din fire, *Mica*, sora lui Bătăiosu era o femeie rêtăciósă, dar vrednică și cu minte. Ea ca și frate-seu sciea cum sê-și conducă trebile ciobăniei și sta mai mult la târlă ca o stăpână ce era.

Și fiind că viața omului trece ca o flóre, lesne înțelegem, că nici *Mica* nu putea se trăescă aci cât lumea și trebuia și ea odată sê se sfirșescă. Țeraniî bêtărni din Panaghia spun, că la câți-va ani dela mórtea lui Bătăiosu nici soru-sa *Mica* nu s'a mai vêđut, nici ea, nici turma, nici ciobaniî, nimeni nu scie încătrău or fi apucat.

Unii gândesc că, ciobaniî s'ar fi rêscolat contra stăpânei lor, ar fi omorit'o și în urmă au fugit în altă parte cu tótă turma de oi, rêmăsin dela Bătăiosu.

Pe alții îi bat gândurile că *Mica* singură de voia ei și-ar fi mutat târla în alte locuri mai în apropiere de Craiova. În sfirșit nimeni nu scie adevêrul cum este.

Și astfel *Mica* ca și frate-seu Bătăiosu a murit póte tot prin pădurî fără ca cineva se le cunoscă mormântul, ér frumosul lac, unde ei își petrecuse póte tinereța, unde își avusese tótă bogăția lor a rêmăsin tot singur cum l'a lăsat pe el D-đeu. Țeraniî din satul Panaghia, care-l cosesc în tóte verile îl numesc »lacul Bătăiosului« sau »lacul bătăios«, ér gropile de bordee, care se găsesce astăđi în vre-o trei locuri împrejurul lacului se numesc gropile Micăi-Bătăioasa, unde ea și cu frate-seu își avusese târla sau oborul oilor etc.

Auđită de *P. Trache*.

Anecdote populare.

— De *I. Encescu*. —

Pe-a cui mână voiú cădea.

O femeie'nbêtrănită
Și de-a dragostei ispiti
Fiind apăsată acum,
Apuc'al bisericăi drum . . .
Dar de câte ori dînsa
La biserică-și aducea
Luminări de aprindea
Pela sfînți — întot-déuna
Și Sătaniî-aprindea una. . . .

Intr'o đi cineva-o'ntrebă
Đicându-i: — „Ascultă babă,
La biserică când vii
— La „Ducă-se pe pustii“
Pentru ce aprinđi făclii?“
— „Pentru-că; respunse ea:
Nu sciu după mórtea mea
Pe-ale cui mână voiú cădea.

Mai mult cu doi.

Intr'o đi doi coconași
Au plecat dela oraș,
Ca se facă o plimbare
Pe velociped calare.
Și cum sosiră'n tr'un sat
Se mai rêsufle au stat.
La un han și-au poruncit
Vin, rachiu de le-a servit.
Unul când a fost pe urmă

Pe cârșmar întrébă'n glumă;
Đicînd: — „Poți sê-mi spui curat
Câți măgarî aveți în sat?
— „Nu sciu, nu i-am numêrat
Se vê pot spune exact; —
Cârșmarul zîmbînd rêsponse:
Dar de când ceriul v'aduse,
Coconașule, la noi
Șciu că sunt mai mulți cu doi.

Despre un cavaler de modă, care păcălisă pe un vîndător de carne de porc.

Domnul Lesti e un măcelar în . . . Mediolan și vinde cărnați, călbași, maioși, slănină, șonci, cu un cuvînt de tôte câte arta preanobilă porcină scie găti din animalul acela, care botul său nu și-l ridică nici cînd cătră ceriū și care în limba sërmană a proștilor se numesce porc, ér în limba cultă rîmător. Acesta . . . măcelarul, bine se luăm aminte, nu rîmătorul, e unul dintre acei alări, cari se laudă, că-s vicleni înmatriculați și că nime nu-i pôte păcăli. Dar decăt viclean, se află și mai viclean și mai iute ori mai târziu o pătesce.

Aievea: sunt 15 séu mai multe țile, cînd la ameađi întră în prăvălia sa un băiat cam de 8 ani, subsuóră cu o violină și cere atăta cărnați și altecele, căt se putū căpēta pentru 3 lire. D-l Lesti servesce, băiatul le ia în mână, dar mai nainte caută în tôte busunarele sale și . . .

— Iertați D-le — ȓice, bani, cari mama mi i-a numērat pe mēsă i-am uitat acolo, deși imi părea că i-am luat la mine, ér uneltele trebuesc mamei în pripă.

— Dacă n'ai bani, uneltele vor rămēné aici. Nu mă vei păcăli hoțule!

Copilul se scarșină . . . caută érași în busunar . . . dar nu găsesce nici pui de ban.

— Da ce se mă știu face? ȓice plângēnd, dacă mă rentorc fără cărnuri mama mă va sfădi, mă va înfruntă că-s un uituc. . .

— Unde locuești?

— In strada Vituccio Nr. 28, etagiu 2.

— Deci alērgă acasă, adămi lirele, apoi la moment capeți cele cerute și deja împachetate.

— Dar acum e târziu . . . mama e gata se mērgă . . . va fi mai bine . . . ȓi-oi lăsă în pemn (zălog) violina. De sigur plătesce 3 lire . . . mama mă va bate, dar fi sigur, că la 4 ore vin cu bani după ea.

— Dar grijă, auđi! se fi punctuos, că de nu, violina va fi a mea.

— Fi linișcit.

Preste o órá întră în prăvălie un domn cu o pălărie mare, cu cilindru pe cap, cu un supravestmēt până'n glesne, cu o boti-cuță în mână, care se putea numi și băt și cu ochielari.

D-l Lesti își frecă mările și îl primesce cu un suris grațios. Un cavaler în prăvălia sa! De ar întră în tot momentul, știu că ar avē venit frumos.

— Comandă, D-le Cavaler!

— Mi s'a spus, că voi sunteți fórte bun măiestru. Așa măr-turisesc ceialalți măcelari, dar nu m'au convins, mi-ai putē dá pentru 5 lire ceva, din ce m'aș convinge?

— Alege D-le!

Cavalerul alege un salam și un caș.

Până ce dughenarul învalesce în papir cele alese, cavalerul aruncă ochii pe violină, care și acum era pe mēsă.

— Oh! te rog și mă értă, dacă sum curios, cum de acesta violină e aici? Sau voiesci se te petreci cu probarea ei?

— Nici decăt, mi-o a lăsat un băiat în pemn pentru 3 lire, cu cari imi datoresce pentru că a uitat bani acasă.

— Pot se o vēd mai de-aprópe?

— Vē rog!

Cavalerul privesce la ea uimit, o întórce încóce și în colo și apoi ȓice înalt:

— Lucru minunat! voiesci se mi-l vinđi?

— Imi pare réu, că nu vē pot face pe plac d-le Cavaler, v'am șis deja, că nu e a mea.

— Și totuși eu o voiesc cu ori ce preț, de atăta timp caut o asemenea mărgea . . . îți dau 1000 lire.

— Nu e a mea!

— Inșciunțați pre proprietarul ei, că dacă voiesce a se lipsi de ea . . .

— Așteptați, la 4 óre trebuie se fie aici băiatul, care o a lăsat aici.

— La 5 ore voi veni și eu cu lirele promise și chiar și cu mai multe, de va fi de lipsă, pentru ca eu se o pot avē. Acesta e averea ta, și i-a dat cele 5 lire, pune la o parte pacul, pentru că voi se-l duc, cînd voi mai veni.

— Sunteți fórte curtenitori, puteați plăti și atunci.

— Mē încred, știți, deși n'avui onórea de a Vē cunosce mai de aprópe.

— Deci la revedere la 5 ore. Iată adresa mea, și i-a pre-dat un bilet elegant de visiță pe papir bristol, pe care era tipărit numele lui, strada și locuința.

— La revedere!

D-l Lesti nu-și mai încăpea în pele, îi părea că a ajuns cu degetul ceriul . . . Violina acea, de cumva cărțile i se vor sfeti, trebuie se-i aducă un venit grozav, decumva o va putē avē dela proprietar cu preț moderat. Deci chiamă jumētatea sa dulce (soția), care în culină pregătea prânđul și îi ȓice:

— Pe o jumētate de órá suplinește-mē în prăvălie!

— Dar am pus deja la foc supa și preste puțin e timpul de a męcă, ér tu voiesci ca supa se fie . . .

— Ađi facă-se grósă, vėtósă căt mămăliga, nu-mi pasă, am o afacere în mări . . . La moment trebuie se mă duc în strada Vittorio . . . Deci rămāni aici.

Íși pune pălăria pe cap, își înbumbă pieptarul și luând sub-suórá violina, sbórá cătră casa, ce-i numise băiatul. La ușă sta o muierē nici bētrēnă, nici tineră, înbrăcată nici bine, nici réu. Acesta-i deschide cu un copil în brațe. D-l Lesti, fără ca se deie timp muierēi se-și deschidă gura, o întrēbă:

— Acasă-i bărbatul d-tale?

Muierēa arētându-se întristată, rēspunde:

— Eh! dragul d-l meu, soțul meu a murit de mai mulți ani. Ce doresci?

— Băiatul d-tale a lăsat la mine violina acesta?

— Da, pentru că e un uituc, a uitat a luá cu sine bani și acuși-acuși s'ar fi dus se debeată instrumentul meu cel scump. . .

— Eu am cugetat, că va fi mai bine se vin eu insumi, pentru că ași voi se știu, nu ași voi a-l vinde?

Muierēa cu ochii mari uimiți îi rēspunde:

— Se-l vēnd? oh nici decăt! e întrēga averea nóstră . . . din el trăim.

— Nici dacă vē dau 100 lire?

— Ce, ce? iată cele 3 lire a D-tale, cu cari vē datoresc, dați-mi violina!

— Vē dau 300, puteți cumpăra una nóuă, mai frumósă.

— Ca ea nu voi gási.

— Vē dau 500.

— Am înțeles, d-ta o voiesci cu ori ce preț. Bine-i: dați-mi 600. aceea e preț mic, e o moștenire familiară, o suvenir, e opul. . .

— Vē dađ de voiți și 500, imi pare, că și prea mult vē promit.

Muierēa stă îndoiată, dar nu se hotăresce, ci stă pre cugete.

— Cu un cuvēt? o întrēbă măcelarul.

— Fie dar 500, preț aievea bagatel.

D-l Lesti scóte portofoliul și îi numērá 500 lire în bancnote frumóse și nóuē. Muierēa le ia în mână și șovoieste . . . cum ar fi neîndestulată cu tērgul închiat, ér măcelarul deplin îndestulit se întórce cu violina la prăvălia sa.

— Sóța mea — ȓice desbrăcând supravestmētul, ađi am făcut un tērg, dar din acele, de cari nu adese-ori se întâmplă . . . vedți, pe violina acesta dobēndesc nu mai puțin de 500 lire.

— 500 lire! acesta uneltă vechiă, sdruncinată! — rēspunde muierēa necredēnd.

— Da, chiar unelta acesta! . . . o a vădut un domn, s'a amoresat în ea, a ȕis, că e un . . . un . . . nu-mi mai vine'n minte, violina unui măiestru vestit și mi-a promis 1000 lire. Dar pentru că n'a fost a mea, m'a rugat să i-o procur cu orî ce preț, pentru ce am și alergat la proprietărița ei, i-am promis 100 lire . . . dar numai cu 500 o-am putut scôte.

— Fie orî cum, totuși câștig 500 lire.

— Se pôte! . . da de d-l acela nu se va re'ntôrce?

— Ce cugeți? a și lăsat aici, ce a cumpărat cu 5 lire, cari mi le-a și plătit. Fi-i liniscită, acel domn la 5 ore, D-l cavalier Innocentiu Intaschi, étă biletul sêu, va fi la noi. Acum se măn-căm și se știi, că voiesc a sorbi și o butelie din vinul acela, auđi? La o dobândă atât de mare se cuvine ca se ne și cam petrecem!

Muirea a tăcut. D-l Lesti număra minutele . . . Bate 5, apoi $\frac{1}{2}$ la 6, deja-s 7 . . . Pe d-l cavalier Intaschi nu-l vădú venind. D-l măcelar începe a tremura, ér soția a-l înfruntă:

— Ți-am spus, că vei fi păcălit.

— Frumósele mele 500 lire! . . . apoi te făleşti, că ești atât de istet . . .

— Linıştesce-te, trebuie că va fi uitat. Insumi o voiú duce la el și îi voiú aduce'n minte contractul! . . .

Apoi a dóua óră cu violina sub suóră d-l Lesti alérgă se caute pre cavaler . . . Vai! ce desamăgire! La palatul unde bate nu a fost nici când nici un soiú de cavaler și nime nu-i ști spune ceva. D-l Lesti începe a se scărpiná în cap, se uită ore nu a greșit palatul, e chiar acela amintit în biletul de visită. Ce se facă?

Se întunecă, deja aprind lampelle de gaz și el nu perde timpul, ci merge ată în strada Vittorio la fosta proprietărița a violinei. Desamăgire și mai crudelă! Dómna acea împreună cu băiatul a plecat cu 3 ore mai nainte nu se știe unde.

Acum d-l Lesti, care pentru întâia óră în viața sa nu a fost atât de puțin iute și pre care nime nu-l păcălise, abătut întristat, cu cap plecat, cu pași forțați, cum ar purtá în spate o povóră nespus de mare, s'a rentors la prăvălia sa și cu o răsufiare atât de grea, a aruncat în un unghiú violina acea atât de scumpă, care pôte n'a plătit nici prețul salamului. Ȑiua acea în adevăr i-a fost norocósa.

Iar câte a trebuit se asculte și se innece cu răbdare dela soția sa, își pôte închipui orî cine, pentru că muierile, mai ales când au și ceva drept, nu pun capét înfruntărilor.

Decumva voiți a scí, cum s'a întemplat lucrul, vi-l spun în dóue cuvinte. D-l Inocențiu Intaschi a fost un cavaler . . . de modă (sunt cavaleri de tot soiul, e cuvenințios, se fie și atari). Acesta s'a contăles cu muirea amintită, cu care pe sub mână mánca o pâne și o sare, (pre copilul, pentru că a fost nepriceput, nu-l amintim) se păcălescă în modul descris pre măcelarul Lesti, ce li-a și succes, apoi ca se scape din mâna poliției, s'au suit pe tren și ca necunoscuți s'au dus în alte locuri se probeze norocul.

Cred că atari cavaleri de profesiune sunt invențiunea progresului modern, cine nu crede, dovedescă contrarul.

Tradus după I. M. din limba italiană
de Dr. Iuliu Dragoșii.

Visuri spulberate.

(Novelă).

Tremurător și jalnic e sunetul clopotelor ca un suspin ce se înalță la ceriul senin. Un cortegiú funebral se mișcă încet de alungul stradei. O emoțiune profundă domnesce, numai glasul tremurător al cântăreților se aude îngănat de câte un gemet lung, de câte un suspin. E suspinul ei, căci e mai trist decât al unei turturele rēmasă singurá. Buzele-i de vioarele, fața-i galbiná ca céra i arėtau starea inimei, nelinisea sufletului. Sórtea crudelá i-a răpít tot ce a avut mai scump, mai drag, i-a răpít idolul viselor sale . . . sermana Silvia!

Era de trei ani când rēmasă orfaná și de mamă, căci tatál ei nici n'a avut fericirea de a-o vedea. Numai de o mulțime mare de ómení își aduce aminte, . . . de când au dus la locul de veci pe mamă-sa.

Un om avut, fără copii, cu suflet bun, o lua la sine se o crēcă. Pe'ncetul se strecurară câți-va ani, Silvia se făcú mărișóră. Avutul se uita la ea ca la un tesaur scump, o iubea ca ochii din cap. Cine scie iubi copii mai cu foc, decât acela, pre care nu l'a învrednicit D-ȕeu se aibă? O dusă la școlá în oraș, ca astfel din acest íngerăș ínrupat se pótá deveni o fată cultá, »crescutá esemplar« după cum ȕicea el adesea . . .

El era încă în gimnasiu când rēmasă orfan, orfan ca și Silvia. Dar D-ȕeu bunul părinte, totdeuna a fost tatál orfanilor. Și pe el îl lua acest avut ca s'el susținá mai departe la școlá. Pe feriele Crăciunului veniră ambiú acasă la avutul, la binefăcătorul lor. Cătă fericire simțea avutul vădénd doi íngerăși în casa lui, e de prisos a spune. Îi iubea ca pe adevărații sei copii. Silvia era veselá, seniná, dar tot odatá sficiósă de melancolia lui, căci ochii lui căprii visători, arătau durerea ce-i sbuciuma sufletul. Feriele trecură repede și ei se despărțiră. . . . Absolvá gimnasiul în anul acela. Preste vará, se ímpretinirá unul cu altul, supărarea îi trecusá, era și el vesel ca și Silvia. Văcăciunea trecú repede cu tóte plăcerile ei, dar amintirea ei rēmasă în inimile acestor tineri.

El plecá la universitate, ér Silvia rēmasă acasă, căci îi era urit avutul fără de ea. Trecură vre-o doi ani de fericire comună și sórtea nemilósă începu a-și juca rolul seu. . . . El era în al treilea an la drepturi.

Într'o ȕi o telegramă îl chiemá acasă. Nu-și putea da samă de sine, nu sciea de e viu sau mort, o nelinisecă îi cuprinsá sufletul.

Când ajunsá acasă, vădú pe binefăcătorii lor íntins pe catafalc între patru lumini, ér la capul lui o fetiță îmbrăcatá în negru, cu o carte de rugăciuni în mână. . . . Era biata Silvia.

El rēmasă ca trāsnit înainte catafalcului și nu sciea ce se facă, . . . stătú așa dus pe gânduri cu ochi pironiți la fața mortului. În fine se reculese, și se dusá la Silvia, îi sėrutá mână și stătú palid înainte ei nesciind ce se ȕică.

Silvia îi surise blând cu ochii plini de lacrimi și îi făcú semn cu capul se-i urmeze.

Se duserá într'o chilie ínvecinatá, unde Silvia i spusá tótá catastrofa, și că tótá averea le-a testat-o lor. La auđul acestor cuvinte fața lui se înseniná, și depuse un sărut gíngaș pe fruntea Silviei. Era primul sėrut! . . . Inmorméntarea a fost cât se pôte de pompósă.

Dupá o lună se reíntórsă érăși la studiu, dar nu mai afla nici o putere în acesta, căci începú al nelinisecă și tortura, dorul de Silvia, . . . dragostea.

Îi sciea fórte des, ér ea îl mângăia și îmbărbăta în continu »numai un an mai ai«. Numai un an și visul lor e realizat. . . . Dar în viață nimic nu e statornic, tóte sunt deșerte, puține visuri se realizéză, ér visul lor încă a fost numai o nălucire. Preste câtva timp veni el acasă morbos, ochii lui căprii odinióră fermecători, ađi erau reci și privirea lor tristá.

Fața-i era galbiná, ca o frunđă bătută de vėnturile reci ale tómneci. Morbul se agrava din ȕi în ȕi, durerea Silviei încă crescea. Îți era mai mare mila, se o veđi, cum ședea lângá patul lui, îl adia pe frunte, și din ochi îi curgeau șiróie de lacrimi.

Se-l perdă pe el, pe care atât de drag îl avea și în care își puse totă speranța, era o nedreptate a naturii, o cruțime a sortii.

Nu trecu mult și el adormi în Domnul. . . . . Era mântuit de toate, și așa de bine se simțea lângă părinții sei, cari de câți-va ani durmeau la umbra unei cruci de piatră. . . . .

De câte ori n'a dorit Silvia, ca se odichnescă și ea lângă el, se fie aproape unul de altul. . . . Cum se trăescă ea singură, fără mângăiere?... Avea avere în deajuns dar ce-i folosea?... N'ar fi dat totă averea bucuros, numai el se-i rămână?... Dar D-zeu nu ne întrebă pe noi. S'ar fi putut mărita după altul, căci avea mulți adoratori, dar „numai unul a iubit“ ținea ea „altul nu-i trebuie nici odată“.

Mergăa adese la mormântul lui, încât de pașii ei se făcuse cărărușă bătută în cimiter. . . . . Florile sădite pe mormântul lui creșteau și înfloreau udate de lacrimile ei.

Dar bunul părinte totdeauna a fost mângăierea celor întristați. O dusă mai aproape de sine, o chemă ca se-i servescă... Din averea ei lăsa să se zidescă o mănăstire de-asupra mormântului acelaia, pe care l'a iubit, și în care intră ea de bună voie. Intre zidurile celeia își afla ea mângăiere, rugându-se pentru sufletul părinților și binefăcătorului ei, dar mai ferbinte pentru sufletul lui. A trăit până la adânci bătrânețe implinind cu pietate și evlavie poruncile lui D-zeu, ér după rugăciuni adesea ținea: »Numai câteva glii de pământ mă despart de el.«

Stefan V. Veltian

Țara norocului său légănul basmelor și al poveștilor.

Scriere mitologico-umoristico-scientifică de Aron Boca-Velchereanu.

Omul pre pământ descinde,
Ușa casei să deschide,
Vine o dină minunată,
Nare sôțu'n lumea totă,

„Duce omule! ascultă,
„După calea ta cea multă,
„Iată că ajungi de loc,
Chiar în țara lui Noroc,

„Vești lumina acea mare!
„Colo, colo, în depărtare,
„E îngrăditura țării,
„Din materia luminării,

„Aur, argint, diamant,
„Și podobe de briliant,
„Lucruri de acelea care,
„Rar se află'n lumea mare,

„Eu sum sora sôrelui,
„Păditorea omului,
„Care merge la acel loc,
„Colo'n țara lui Noroc,

Unde-a ochilor putere,
De marea lumină piere,
Omul e făr' de vedere,
Și'n lontru, nu pôte merge,

Dar na, flôrea florilor
Intârirea ochilor,

Și când aproape vei fi,
Și vederea țî-a slăbi,

Tu flôrea puțin o linge
Și pre la ochi o atinge,
Apoi dute fără frică,
Că lumina nu-ți mai strică.

Mergi pe drumul esta mare,
Că e cea mai ôblă cale,
Și când fômea, setea-ți strică,
Na acêsta petricică.

Mergând, când și când o linge,
Fômea, setea-atunci se stânge,
Că e peatră nutritore,
Din țara fratelui Sôre!

Nu uita și ține-aminte,
Că mergând tu mai înainte,
Vei ajunge la-o grădină
Cu tot felii de pôme plină,

Pôme, cum nu sunt în lume,
După bunețe și nume,
Cari cu-alor frumseti mare,
Iți fac poftă de mâncare,

Și apoi, pe lângă drum,
Iți spun să scii de acum,
Vor fi mesă cu mâncare,
Beuturi, frumôsă tare,

Și țî-o veni poftă mare,
De beut și de mâncare,
Dar închide a ta gură,
Să nu mănci vro bucătură,

Nici să beai! Tôte le lasă,
Să rămână-acol pre masă,
Că-i-a smeilor grădină,
Cu venin, farmece, plină.

De beai, sau mănci din mâncare,
Te ia morbul de vomare,
Și nu trăesci vreme multă,
Decât numai-o minută.

Decă de aci vei porni,
Înainte-ți va eși,
O vântosă spulberată,
Și te va lua îndată,

Te va duce înainte,
Preste câmpuri înflorite,
La o pădure umbrôsă
Va fi o casă frumôsă.

Ia acest fir de piperiu
Aruncă-l în sus spre ceriu,
Și va sta acea vântosă,
La ușa casei frumôsă,

Căci acolo locuesce,
Un satir, care grijesce,
Și dă la călători sfat,
Și putere de scăpat,

Din cursele următore,
Pentru om îngroțitore!
Omul de aici pornind,
Și la satir ajungând,

Satirul afară vine,
Și ținea cătră om: ține,
Acest pocal micuțel,
Plin cu piperiu mănunțel.

Și mergând pe cale, iată,
Te va surprinde odată,
O Hydră cumplită tare,
Ce o sută capete are,

Când va vrea să te atace,
Tu alta nimic nu face,
Numai spre dînsa aruncă,
Piperiu și va să se ducă.

Și orî ce te va-ntrista,
Tot din piperiu vei țîpa,
Și poți merge fără frică,
Că nu vei păți nimică,

Că piperiul e togmîț,
Și așa e sorocit
De satir o sută tri,
Să poți pre om scuti.

Și mergând tot înainte
Spaimă ér o să te-apuce,
Ajungând din întâmplare,
Pre un câmp mândru și mare,

Smei tot cu capete tri,
Cari stăvi de cai vor păți,
Și câni cu capete două
Vei vedea — o spaimă nouă,

Te vei duce mai departe,
Și vei vedea în o parte,
O minunată grădină,
Cu tot felii de pomî plină,

Plină de pôme aurite,
Cari de departe pricite,
Ca stelele strălucesc,
Și gust mare-ți oferesc,

Însă fi cu grijă mare,
Nu umbla la ôre care,
Că o mie smei pândesc,
Și de cumva te zăresc,

Puterea țî o slăbesc,
De viață te lipsesc,
Ca să nu te duci de loc,
Colo 'n țara lui noroc!

Pornind vei mai pribegii,
Și iată vei întâlni,
Pre Atlas cel minunat
Și anume-ncredințat,

Cu putere dela Dei,
Ca el pre umerii sei,
Se ține Ceriul stelos,
Nu cumva să pice jos,

El e un urieș mare,
Înpunătoriu, fôrte tare,
Dară treci și nu ai frică,
Că el nu-ți face nimică.

După-aceea mai mergând,
Multe lucruri mari vedând,
Odată vei trăsări,
Că-nainte țî va eși

Minotaurul cel mare,
Care'n lume sôțu n'are,
Două fapturi cuprindând
Frică, terôre-arătând,

El jumătate om este,
Cum se spune din poveste,
Și jumătate e taur,
Numindu-se Minotaur.

Ajungând în altă parte,
De acolo nu departe,
Vei ajunge la Orfeu
Cântărețul Semi-zău,

Pre lângă el stă ascultă,
Vietate fôrte multă,
Hienă, tigru și leu,
Și cerbul cu puil său

Barza, Sturđu, Merla, Cucul,
Ursul, Vulpea, Șacal, Lupul,
Câte vietăți din lume,
Tôte se adună-anume,

Se'mbuldesc spre întrecute,
Ca pre Orfeu să-l asculte,
Că l'a dînsului cântare
Arbori, pomî din depărtare,

Vin păduri întregi, se mută,
Și fac umbră mult plăcută,
Să pôta cânta Orfeu,
Dorul și necazul său,

Pentru buna lui soție,
Ce-a trecut-o pre vecie,
Preste Styx, Caron cel mare,
Omul fără îndurare,

Ducând-o la iad în jos,
La imperiu'ntunecos,
Ca altu să nu mai vie,
La Orfeu spre bucurie,

La a lui Orfeu cântare,
Lasă Zeii banchet mare,
Părăsînd alor păhar,
Cu beuturi de nectar,

Vin de ascultă cu dor,
Pre Orfeu cântărețul lor,
Stând uimiți în meditare,
De-a cântărei fermecare,

Zeii plécă ochii în jos
Compătîmind dureros,
Sôrtea celui muritoriu
Și din lume trecătoriu.

Apoi rógă pre Orfeu,
Să-ncețe cântatul său
Că inima lor să frânge,
Voia bună li-să stânge,

Că vor merge colo'n jos,
La iadul întunecos,
Și-or tramite-alui soție,
Că ér la dînsul să vie,

Atuncea Orfeu pre strune,
Mâna apăsă o pune
Și cu trist cântatul său
Străpunge inima 'n Zeu,

Zeii fug cu toți'n jos
La iadul întunecos,
Trămit înderept să vie
Și alui Orfeu soție

Sosînd dînsa la Orfeu,
Insoțită de un Zeu,
Orfeu la-a ei vedere
Din cîntarea sa de jale,
Cu cea mai mare tîrie,
O'torce spre veselie,
De pătrunde pîndă jos,
In iadul întunecos,
Toți Zeii aud ș'odată,
Se în schimbă și se gată,
Și Zeițele cu tôte,
Șe gîtesc pre cât se pôte
De frumos, împodobite,
Cu cunune aurite,
Cu flori și cu aromate,
Cu Suliman, cu de tôte,
Toți și tôte se pornesc,
Și către Orfeu grabesc,
După ei urmézî'ndată,
O mulțime minunată
De beuturi și mîncări,
Scaune și luminări,
Și tutunuri delicate
Póme bune, parfumate,
Tablouri, lampe, oglinzi,
La alor vedere prîndi,
A te mira cât se pôte,
Pentru a lor lucruri tôte,
Și ajungînd la Orfeu,
Ordinéză lucrul sêu,
Scaunele'n jur s'asađă,
Ca Zeițele sê șađă.

După acea Zeii în jur,
Pre Zeițe încunjur,
Și apoi de-asupra lor,
In aerul cel azor,
Cumînt, tablouri, oglinde,
Stau tôte frumos togmite,
Mesele se ordinéză,
Beuturi, mîncări s'asađe.
Orfeu în mijloc voios,
Cîntă așa de frumos,
Incât tot ce-i viu în lume,
Fie de ce soiu și nume,
Din tôte părțile vin,
Punîndu-se în jur lin,
Altele formînd spalir,
Stau și pre Orfeu admir.
Paserile cîntătoare,
Tot feliul de sburătoare,
Vin Zinele pre'trecute
Și satirii, cete multe,
Vrăjitori, descântători,
Fermecători, urzitori,
Vin mereu, vin și se-aseđă
Ca acest banchet sê vadă.
Diavoli, draci, din iad pornesc,
Și iadul îl părăsesc,
Și sosînd aici și ei,
Vine în mînte la Zeii:
Decă puterile tôte
Au eșit din iad, se pôte,
Omenii sê se revólte,
Sê strice, sdrobescă tôte,

Iupiter se scólî'n sus
Și la momént a dispus
Fulger, trăsnete, schîntei,
După draci, diavoli și smei.
Și cât ai bate în palmă,
La moment, iute de grabă,
Tótă ciatu 'ntunecată,
In iad este îndesată.
Vin, tot feliu de flori sosesc,
Și totul împodobesc,
După acea vine 'ndată
A musicanților ceată
Din vechimea'ntunecată,
Căfi au existat vr'odată,
Se asađă în jur îndată,
Ér Orfeu strunele-și gată,
Și ér prinde a cînta,
Musicanții a-l urma,
Paserile încep cîntare,
Florile dau miros mare,
Intre óspeți un dor mare
Se iscă, de ospătare
Mîncă, beu, se veselesc,
Și pocalele ciocnesc,
Cu Zeițe și cu Zine,
Rostînd toaste divine,
E ospăt. frate, ca care
N'a mai fost în lumea mare
Cinci decî de ani a durat
Acest banchet minunat,
Apoi mersê fie-care,
Iarși la a sa chiamare.

Omule ai curaj mare,
Ca alui Orfeu cîntare
Sê nu te opréscă'n loc
Din calea cătră Noroc.
Călătorînd mai nainte
Nu uita și ține-aminte,
Vei ajunge la un munte,
Pre a cărui 'naltă frunte
Stă fîntuit Prometeu
De Iupiter mare Zeu.
Prometeu, titanul mare.
Care cu multă 'ndurare
Pre ómenii îi conducea
Tot spre bine cât putea,
Ferîndu-i de tot cel réu.
Un Vultur merge mereu,
Mîncă din al lui ficat,
Și decă s'a depărtat
Vulturul, ficatul cresce,
Iară Prometeu căsnesce.
Rabdă dureri și suspînă
Și nu-i inimă creștină,
Ca pe el sê-l mîntuiască
Din robia-i tirănescă.
Te sui omule la el
Și desbate cîtinel
Pierele și-l slobodesce,
Că-apoi el te sfătuesce
Și 'ți va spune el de loc,
Cum e 'n țara lui Noroc,
Ce trebuie sê împlinesci,
Ca acolo sê sosesci.

(Va urmá).

CRONICA LUNARĂ.

Corul plugarilor din Șoimuș la Bistriță. Duminecă la 5 Novembre a. c. corul plugarilor din Șoimuș sub conducerea d-lui magistrul coral Traian Bratescu și în prezența unui public numeros a cîntat răspunsurile dela s-tă missă în F-dur quartet cor mixt după N. Stef. Coriștilor din Șoimuș li-sa făcut o frumósă primire la Bistriță; la bariera orașului au fost întimpinați din partea membrilor reuniunii române de cîntări din Bistriță și a d-lor Gregoriu Radu și Ioan Moldovan membrii în comitetul bisericesc. Coriștii din Șoimuș s'au întors fórte mulțămîti de căldurósă primire a fraților lor Bistrițeni, reamintîndu-și cu multă plăcere glumele și distracția ce le-a procurat coristul Ioan Fântîna din Bistriță, cunoscut Șoimușenilor încă dela petrecerea de astă vară, când a debutat cu declamarea poeziei Flórea lui Pătac.

Hymen. Miru Petru Cristea și Valeria Anghel s'au cununat la 19 Novembre a. c. în biserica gr.-cat. din Lechințioara.

— Dl *Clementin Gav. Sima*, sergent-major (manipulant) și-a sêrbat cununia cu d-șóra *Elena Rus* în 19 Novembre n. a. c., în biserica gr.-cat. din Oréștie.

La esposiția din Paris. Dl Mocean, profesor de gimnastică va reprezenta cu elevii sei dansuri naționale românesce. Trupa, cu care se va produce dl Mocean, e deja compusă, mai avênd se căștîge încă numai dansatóre.

Telefonul ca orologiú cu sonerie. In New-York s'a constituit o societate pe acțiuni cu scopul de a substitui prin telefon orologiile cu sonerie. Fie-care prenumêrant sêra va însciința la biroul central óra la care doresce se fie trezit, ér diminéța la óra hotărîtă soneria telefonului îi va face sgomot așa de puternic, încât tun se fie și va trebui sê se trezescă.

Bibliografia.

Calendariul nostru, pe anul visect 1900, este titlul unui nou calendariu ce a scos la lumină „Tribuna poporului“ și costă numai 30 cr. plus 5 cr. portul postal, la comande mai marî de 10 esemplare se dau 20% rabat.

Simplificarea graficii și ortografii. Sub acest titlu a scos de sub tipariu Dr. Ilie Trăilă, avocat în Caransebeș o interesantă scriere ce s'a tipărit fórte frumos în tipografia diecesană de acolo cuprînsul e următoriu: Introducere. I. Durata periodică în pronunțarea vocalelor finale. II. Omiterea lui *i* atonic din flexiuni (*ii ii*). III. Omiterea lui *l* atonic din articlure (ul). IV. Considerante. V. Fonetism în ortografiă denotă progres. VI. Urzirea lui *ă* și *î* în fonetica românescă. VII. Contêmplarea caracterelor grafice pentru *ă* și *î*. VIII. Alte calamități ortografice.

Avis și apel. Inaltul minister al instrucțiunei publice și al cultelor din Bucuresci a abonat pentru înzestrarea bibliotecelor populare înființate pe lângă școlele rurale 200 esemplare din scrierea mea »*Novele și schițe*«, fascicolul I. Acésta e o dovadă, că scrierile mele sunt potrivite spre acel scop. Aducîndu-o acésta la cunoscînța onor. public, îmi iau voe a-i atrage atențiunea, că din fascicolul I al novelelor mele mai am câteva sute esemplare, cari sa află aci la mine și se pot căpăta pentru prețul de 40 cr. exemplarul. Totdată fac cunoscut, că am pus sub tipar broșura a II., care va fi de 5 côle tipărite și se va da cu prețul de 55 cr. (1 franc 50 bani). Decî, dacă crede onoratul public, că ar merita sê se tipărescă întrega scrierea mea „*Novele și schițe*“, este rugat sê o aboneze. *Ioan Pop Reteganul*, Sibiu, Quergasse Nr. 15.

Invitare de prenumerațiune la opul „*Predici ocasionali și funebrale*“ de Dr. Em. Elefterescu, profesor. — Trăim într'o secetă literară îngrozitoare, căci trec luni, ba chiar ani pînă se apară ceva pe terenul literaturii nóstre, ce ar atrage deosebita atențiune a publicului cetitor. — Puterile autorilor noștrii de astăđi parte absorbite de politica militantă, parte de deosebitele datorințe ce li

se impun pe toate terenele de viață și de activitate, sunt atât de resfirate în luptele purtate în atâtea direcțiuni, încât astăzi nu putem observa o concentrare a acestora pentru a putea produce pe câmpul literaturii noastre ceva folositor.

În sgomotul luptelor pentru viață de mâne și conform promisiunii ce am dat în prefața opului de »Predici pe toate Duminicile și serbătorile de preste an« ce au apărut în anul 1894; m'am decis a pune sub tipar un op de predici ocazionale, (predice funebrale, de cununii, la sântire de biserică, începutul anului școlastic, introducere în parohie etc.) pe cari în curând îl voi da în mâinile onoratului cler român spre așteptare și folosință.

Fie-mi permis dar' on. public a conta la bunavoința d-văstre de a ne oferi binevoitorul sprigin, ce pentru mine ar fi un izvor de încurajare pe terenul muncii mele, prenumărându-vă la susnumitul op.

Opul conține 30 predice pentru diferite casuri de morțe, 12 predice pentru cununii, 3 predice pentru sfințiri de biserică, 5 predice pentru introducere în parohii, o predică pentru începutul anului școlar, o predică pentru ajutorarea bisericii. În total 52 predice, cari vor rezulta circa 20—21 côle tipărite 8° mare

Prețul de abonament pentru Austro-Ungaria e 1 fl. 50 cr. ér pentru România 4 franci — lei noi.

Respunzând suma anticipativă opul se va trimite în leg. francă, la din contră cu rambursă.

Se poate procura dela tipografia „Aurora“ A. Todoran în Gherla (Szamosujvár).

Diverse.

Micul principe Carol — caporal. În decursul bôlei de care suferise micul principe Carol, s'a întâmplat, că medicii i-au prescris o doftorie foarte amară, pe care principele de loc n'a voit s'o ie, pe lângă toate stăruințele medicilor și a părinților sei. Într'aceea intră la dânsul însuși regele Carol și aflând despre acesta, la rugat și el ca se le iee, dar înzădar. Principele nu voia odată cu capul. Atunci regelui îi trecu o idee prin cap. Se duse din nou la principe, și i șopti la ureche, că-l face caporal, dacă va lua medicina. Și principele în bucuria ce-l cuprinse auzind acestea îndată a luat-o, căci iubesc foarte mult pe soldați.

Lucrul manual. Vêduva unui fabricant bogat din Varșovia a dăruit aproximativ suma de 1,000,000 franci pentru practica lucrului manual educativ în școlile de acolo și pentru instituțiunea cursurilor de jocuri școlare. O comisiune de 2 membri e autorizată. se facă studii în Elveția, Paris, Nâas (Șvedia) și Petersburg în scopul organizării acestui obiect de învățământ.

Cât prețuesce un prânz la Gôthe. Hugo Schuchardt, profesor la universitatea din Graz a trimis pentru statua lui Gôthe, ce se va ridica în capitala Stiriei, 10 fl. cu următorea motivare: „Tatăl meu a prânzit la Gôthe, dar nu avut ocaziunea a se revanșa, eu trimit deci 10 fl. pentru statua lui“. Se vede, că dl profesor taeséză cu 10 fl. onôrea de a fi prânzit tatăl seu la renumitul poet germân.

Diare. În lumea întregă apar într'un an aproximativ 12 miliarde de esemplare de diare, cu cari s'ar pute acoperi un teritoriu de 2000 kilometri pătrați. Greutatea hârtiei folosite e de 781,250 tone. Ca cineva să citescă diarele toate, câte apar într'un an, ar trebui se trăiască 100,000 de ani.

Deslegarea gâciturii de șach din broșura X.

Mândru este codrul
Mândră e câmpia
Peste tot parfume
Verdetă și flori
Se lăgână-n aer
Cântă ciocărlia
Dia e senină
Ceriul fără nori.

Deslegare bună am primit dela dómnele și domnișórele: Victoria E. Roșca din Alba-Iulia, Silvia Brândieiu din Ciugudel, Regina Fărcaș, Victoria Taslovan din D. Széplac, Emilia Șerban Nâșud; și dela domni Nicolae Coroiu Ponoreanul, preot în Pónorel, Petru P. Roșca din Alba-Iulia.

Nr. 940--1899.

Concurs literal.

Se publică concurs pentru un premiu de 30 coróne de fiecare cólă de tipar (8° mic), care se va decerne celor mai bune scrieri pentru usul poporului, cu preferință celor de cuprins religios-moral, ori din domeniul istoriei, economiei și al dreptului.

Singuratecele scrieri, având se formeze părți din »Biblioteca poporală a Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român«, nu vor pute trece preste estensiunea de 4—5 côle de tipar.

Lucrări deja tipărite în limba română nu se admit la concurs; se pot premia însă și traduceri libere din literatura străină, dacă vor fi lucrat conform trebuințelor poporului român.

Manuscrisurile se vor adresa Presidiului Asociațiunii (Sibiiu, strada morii nr. 8) până la 31 Maiu 1900 st. n. și se vor scrie în caiete de format 4°, pe o singură față a foilor.

Decernerea premiilor se va face prin comitetul central al Asociațiunii, după ascultarea raportului comisiunii censorătoare ce va alege, și se vor plăti îndată după tipărirea scrierilor premiate.

Lucrările ce se vor premia, vor fi tipărite pe spesele Asociațiunii în 2000 esemplare și se vor incorpora »Bibliotecii populare a Asociațiunii.«

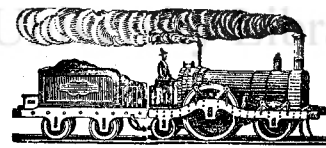
Dreptul de proprietate al eventualelor edițiuni ulterioare este al autorului.

La cas dacă între lucrările ce vor intra la concurs, se vor găsi mai multe scrieri corespunzătoare scopului avut în vedere, Asociațiunea își rezervă dreptul a le premia și tipări în decursul anilor viitori, tot sub condițiunile arătate.

Din ședința comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ ținută în Sibiiu la 2 Nov. 1899.

Dr. II. Pușcariu,
vicepreș.

Dr. C. Diaconovich.

POȘTA

REDACTIUNEI.

Onorați cetitori! Ilustrațiunea »Muntele Francisc Iosif« nefiind clișeu corespunzător nu s'a putut tipări.

La mai mulți. — Ne-au sosit mai multe comande pentru »Calendarul portativ« fără de a ni-se indica, care ediție se o trimitem. Spre orientare aducem din nou la cunoștința tuturor, că »Calendarul portativ« a apărut în 3 edițiuni: de 70, 50 și 40 cr., deci la ori ce comandă e de lipsă a se spune precis, care din acele 3 edițiuni e poftită.

D-lui G. S. în M. G. La epistola ce ni-ai trimis de-o-camdată și-am răspuns numai pe scurt, cât ce voiți dispune de timp îți voiți scrie mai pe larg.

D-lui E. P. B. Zodiile împăratului, narațiune istorică, din lipsa de spaț a rămas pentru broș. următoare.

Toli. Poesia: »In jalea mea« nu se poate publica. Novelei i-am făcut loc.

D-lui Isidor Suceava, preot gr.-or. în Sângeorgiul de pădure. Propunerea ce ni-o faci o primim cu plăcere.

D-lui N. P. în Cl. La epistola din urmă binevoiesce a ne răspunde.

D-lui E. S. Ce-i cu poesia promisă.

D-lui G. P. în C. »Rev. II.« în anul următor va publica material și mai variat, îmbrățișând secții nouă, oferind cetitorilor sei material variat și folositor. Mai multe în broșura viitoare.

D-lui O. V. în Cluj. Intrebarea D-tale fiind de interes public o vom publica-o cu răspuns cu tot în broșura I. al anului viitor, când spre acest scop vom deschide o rubrică separată.

D-lui N. P. Am primit piesa teatrală »Caracterul« și se va publica.

D-lui Ales. Șerban în V. De-o-camdată nu putem, mai târziu dacă se va pute face ceva, nu te vom uita.

D. E. T. Broșura cerută vi s'a trimis de mult, acum vi-o trimitem din nou.

D-lui I. Lăpădat preot în Belotincz. Am primit prețul, Calendarul vi se va espeda; poesile cari nu s'au putut publica nu le mai păstrăm.

Abonenții noștri Nr. 2153, 2143, 2127, 2124, 2121, 2120, 2116, 2115, 2108, 2105, 2104, 2103, 2098, 2092, 2089, 2085, 2077, 2078, 2082, 2130, 2144, 2149 sunt rugați de a-și achita abonamentele restante.

Restanțierii sunt din nou recercați de a ne trimite prețul abonamentului, având și noi de a ne achita la tipografie.